

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2010

Olli-Matti Orpana

KUKA PELKÄÄ MAAHANMUUTTAJAA?

– Osallistavat menetelmät Turun ammatti-instituutin
nuorten maahanmuuttajien valmistavassa
koulutuksessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

10.11.2010 | 48+11

Outi Linnossuo/Laura Närvi

Olli-Matti Orpana

KUKA PELKÄÄ MAAHANMUUTTAJAA? – Osallistavat menetelmät Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavassa koulutuksessa

Toiminnallisen opinnäytetyöni tehtävänä oli kokeilla käytännössä Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavassa koulutuksessa erilaisia osallistavia menetelmiä ja arvioida niiden toimivuutta. Toimeksiantajana kehittämissuhteessä toimi Turun ammatti-instituutti. Kohderyhmänäni olivat instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen tekniikka-ryhmän opiskelijat. Ryhmä koostui lukukaudella 2009–2010 opiskelleista neljästätoista maahanmuuttajaoppilaasta. Osa oppilaista oli yksin Suomeen tulleita pakolaisia ja osa maahan muuttaneita siirtolaisia. Lisäksi arvioin opinnäytetyössäni käytettyjen osallistavien menetelmien toimivuutta.

Opinnäytetyöni teoriaosuus koostuu maahanmuutosta, kotouttamisesta ja osallistavista menetelmistä. Maahanmuutto-osiossa keskityn maahanmuuttoon liittyviin käsitteisiin. Kotouttamisesta kerron yleisesti sekä esittelen koulutusmahdollisuuksia, joita Turku tarjoaa vieraskielisille. Osallistaviin menetelmiin perehdyn yleisellä tasolla sekä esittelen osallistavien menetelmien taustaa ja tarkoitusta.

Toiminnallisuutta käsittelen opinnäytetyössäni toiminnallisten tuokioiden kuvauksessa. Toiminnallisia tuokioita oli yhteensä kahdeksan kappaletta, joista yksi oli toiminnallinen päivä Turun Katariinanlaaksossa. Toiminnallisten tuokioiden tarkoituksena oli tukea kotouttamista. Toiminnallisissa tuokioissa käsitelimme pääasiassa tasa-arvoa, rasismia, tulevaisuuden toiveita sekä liikuntaa. Tuokiot onnistuivat tavoitteideni mukaan ja olin niihin tyytyväinen.

Opinnäytetyön keskeisin tulos on se, että osallistavien menetelmien avulla maahanmuuttajaopiskelijoiden opetusta ja ohjaamista voidaan kehittää ja tukea. Osallistavilla menetelmillä voidaan käsitellä niin arkisia kuin vaikeitakin aiheita toiminnallisesti. Menetelmiä käyttäessä tarvitsee vain varata tarpeeksi aikaa, sillä maahanmuuttajaopiskelijoiden kielitaito ja suomen kielen ymmärtäminen on vaihtelevaa. Ryhmän ja yksilön ohjaamisessa tulee kiinnittää huomiota selkeään kieleen ja kuuntelemiseen. Toimeksiantajan kannalta toiminnallinen opinnäytetyöni antoi tärkeää tietoa maahanmuuttajien kanssa työskentelystä.

ASIASANAT:

kotouttaminen, maahanmuuttajat, osallistaminen, toiminnalliset menetelmät

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services | Child-, youth- and familywork

10.11.2010 | 48+11

Outi Linnossuo/Laura Närvi

Olli-Matti Orpana

WHO IS AFRAID OF AN IMMIGRANT? – Participatory methods in preparatory education for young immigrants in Turku vocational institute

The objective of my functional thesis was to try participatory methods in practice in preparatory education for young immigrants in Turku vocational institute and evaluate their functionality. The applicant in the development assignment was Turku Vocational institute and the target group was the young immigrants in the preparatory education directing in the field of technical. The group consisted of fourteen immigrant students who studied in the semester 2009-2010. Some of the students are refugees who came to Finland by themselves and some are immigrants.

The theory part of this thesis consists of immigration, social integration and participatory methods. In the immigration section I concentrate on the concepts used in immigration. In social integration I focus in general. I also introduce possible schools for students with foreign language in Turku. I converse on participatory methods in general and explain the background and the purpose of participatory methods.

The functionality of this thesis consists of description of the functional exercises that I did with the technical group. There are eight functional exercises and one of them is a day spent in Katariina Laakso in Turku. The main purpose of the exercises was to support the social integration. In the exercises we dealt with equality, racism, future hopes and gymnastics. The exercises went as I hoped and I was satisfied with them.

The main result of this functional thesis is that participatory methods can be used to develop and to support teaching and guidance of young immigrant students. Participatory methods can be used when dealing with difficult and everyday subjects. It is important to have enough time when using the methods with immigrant students because the language barrier can be big. When guiding a group or individual it is important to articulate and listen carefully. This functional thesis offers valuable information to people working with immigrants.

KEYWORDS:

social integration, immigrant, participatory, functional methods

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTTAJA	8
2.1 Käsitteitä	8
2.2 Maahanmuuttajat Suomessa	10
2.3 Työperäinen maahanmuutto	12
3 KOTOUTTAMINEN	14
3.1 Kotouttamisen tavoitteet	14
3.2 Kotouttaminen käytännössä	14
3.3 Työikäiset maahanmuuttajat	17
3.4 Kotouttaminen ja maahanmuutto Turussa	17
3.5 Vieraskielisten koulutusmahdollisuudet Turussa	18
3.6 Nuorten maahanmuuttajien valmistava koulutus - VALMA	20
4 OSALLISTAVAT MENETELMÄT	23
4.1 Osallistavien menetelmien taustaa	23
4.2 Osallistamisen tavoitteet	24
4.3 Osallistaminen toiminnallisilla menetelmin	25
5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN MÄÄRITTÄMINEN	27
5.1 Kehittämistehtävät ja opinnäytetyön tavoitteet	27
5.2 Kehittämistehtävän valinta	28
6 TOIMINNALLISTEN TUOKIOIDEN KUVAUS	29
6.1 Tekniikka Valma-ryhmä	29
6.2 Tutustuminen käytäntöön	29
6.3 Tuokioiden suunnittelu ja dokumentointi	30
6.4 Tutustuminen ryhmään ja toiminnalliset harjoitukset	31
6.5 Oppilaiden projektin aloittaminen	33
6.6 Toiminnalliset harjoitukset Kupittaaan puistossa	34
6.7 Tasa-arvo ja ystävyys harjoitukset	35
6.8 Tasa-arvo ja rasismiharjoitukset	37
6.9 Toiminnallisen päivän suunnittelu sekä omat valintani harjoitus	38
6.10 Toiminnallinen päivä Katariinanlaaksossa	39
7 POHDINTA	41
7.1 Aiheen valinta	41
7.2 Ajankohtaisuus	41

7.3 Osallistavien menetelmien tavoitteiden toteutuminen	43
7.4 Oppilaiden palaute	44
7.5 Kehitysehdotuksia	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	
Liite 1. Osallistava tuokio 23.4.2010 suunnitelma	
Liite 2. Osallistavan tuokion raportti 23.4.2010	
Liite 3. Toiminnallinen päivä Kupittaaan puistossa	
Liite 4. Omat valintani-harjoitus & omakuva-harjoitus	
Liite 5. Ystävyyden puu-harjoitus	
KUVAT	
Kuva 1. Erään oppilaan kuva kauniista	40
KUVIOT	
Kuvio 1. Suomen kansalaisuuden saaneet 1966-2009	11
Kuvio 2. Maahanmuutto-, maastamuutto- ja nettomaahanmuutto 1971–2009	12
Kuvio 3. Suomen Punaisen Ristin kotoutumiskaari	16
Kuvio 4. Vieraskielisten nuorten koulutusmahdollisuudet Turun alueella	19
Kuvio 5. Kuvaus toiminnallisen osuuden etenemisestä	31
TAULUKOT	
Taulukko 1. Valma:n opinnot koostuvat	21

1 JOHDANTO

Yhteiskuntamme on muuttumassa vuosi vuodelta monikulttuurisemmaksi. Suomeen saapuu maahanmuuttajia eri syistä. Jotkut tulevat työn vuoksi, toiset taas pakon sanelemana. Olivat maahanmuuton syyt mitkä tahansa, kotouttamisen rooli on tärkeä. Jotta maahanmuuttajan olisi helppo sopeutua Suomeen, tulisi kotouttamiseen panostaa enemmän kuin tällä hetkellä. Kielen opettelu on maahanmuuttajille ensisijaista ja suomalaiseseen kulttuuriin ja toimintatapoihin tutustuminen välttämätöntä. Kotouttamisen tukena olisi hyvä käyttää sosiaalialan ammattilaista. Maahanmuuttajat tarvitsevat varsinkin kotouttamisen alussa mahdollisimman paljon tukea ja ohjausta. Sosionomi (Amk) olisi sopiva ohjaamaan ja auttamaan arjen hallinnassa.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tehtävänä oli kokeilla käytännössä Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavassa koulutuksessa erilaisia osallistavia menetelmiä sekä arvioida niiden toimivuutta. Valitsin aiheeni siksi, että halusin tehdä opinnäytetyöni monikulttuurisuuteen liittyen ja olen kiinnostunut osallistavista menetelmistä koulutuksen tukena. Ryhmä, jonka kanssa käytin osallistavia menetelmiä, oli yksi Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistava koulutuksen, Valman, lukukauden 2009–2010 ryhmistä. Ryhmä keskittyi vuoden kestävässä koulutuksessa tekniikkapainotteiseen alaan. Opinnäytetyössäni kutsun ryhmää tekniikka-ryhmäksi. Ryhmässä oli yhteensä 14 oppilasta, joista kaksi oli tyttöjä. Oppilaat tulivat Suomeen eri syistä, osa pakolaisstatuksen omaavina ja osa siirtolaisina. Iältään oppilaat olivat 16–24-vuotiaita. Koska opinnäytetyöni sijoittui koulumaailmaan, halusin osallistavien menetelmien tukevan oppilaiden kotouttamista ja opiskelua. Suurin osa käyttämästäni osallistavista menetelmistä oli toiminnallisia.

Toiminnallisen opinnäytetyöni teoriaosuus koostuu teemoista, joita pidin tärkeinä käsiteltäessä monikulttuurisuutta. Aluksi teoriaosuudessa käsittelen maahanmuuttajuutta ja siihen liittyvää käsitteistöä. Käsitteet eivät ole kaikille selkeitä, joten koin tarpeelliseksi avata yleisimpiä termejä jotka liittyvät maahanmuuttoon.

Seuraavassa teoriaosuudessa käydään läpi kotouttamista. Kotouttaminen on yksi tärkeimmistä asioista käsiteltäessä maahanmuuttajien sopeutumista uuteen kulttuuriin. On tärkeää että maahanmuuttajat saavat tietyt valmiudet, jotta voivat toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä. Kielen ja suomalaisen kulttuurin omaksumiset ovat välttämättömyyksiä, joilla voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi syrjäytymistä yhteiskunnasta. Kotouttamisen tavoitteena on myös, että maahanmuuttajat säilyttävät oman kulttuurinsa. Suomessa kotouttamisesta vastaa sisäasiainministeriö. Teoriaosuudessa esittelen myös Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavaa koulutusta sekä muita koulutusmahdollisuuksia vieraskielisille Turussa.

Teoriaosuuden jälkeen esittelen kehittämistehtäväni sekä opinnäytetyöni tavoitteita. Tämän jälkeen keskityn toiminnallisen opinnäytetyöni prosessin kuvaukseen, jossa esittelen mitä toiminnallisia tuokiota pidin ja kuinka ne sujuivat. Prosessin kuvaus etenee kronologisessa järjestyksessä, ja olen valinnut toiminnallisille tuokioille teemat. Käsittelimme tuokioiden aikana niin vakavia kuin tavallisia arkielämän aiheita. Pyrin prosessin aikana huomioimaan oppilaat siten, että toiminnalliset aiheet lähtivät heistä ja käsittelimme heille tärkeitä aiheita.

Opinnäytetyöni lopussa on pohdintaosuus, jossa esittelen ja arvioin osallistavien menetelmien ja toiminnallisten tuokioiden onnistumista. Pyrin antamaan myös kehitysehdotuksia menetelmien käyttöä koskien ja lopuksi pohdin koko opinnäytetyöprosessin onnistumista.

2 MAAHANMUUTTAJA

2.1 Käsitteitä

Maahanmuuttaja käsitteenä tarkoittaa ihmistä joka on siirtynyt toiseen valtioon oleskelemaan (Sisäasiainministeriö 2010). Käsitettä käytetään yleisesti kaikista eri perustein muuttavista henkilöistä (Maahanmuuttovirasto). Maahanmuuttoon voi olla monia eri syitä, esimerkiksi työ tai opiskelu. Maahanmuuttajiksi lasketaan myös pakolaiset, turvapaikanhakijat, siirtolaiset sekä paluumuttajat. Turisteja ei lasketa maahanmuuttajiksi. (Cantell 2000, 39.) Maahanmuuttajuuteen liittyy paljon käsitteitä, joten näen tarpeelliseksi avata yleisimpiä.

Ulkomaalainen on henkilö, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta. Ulkomaalainen henkilö voi olla esimerkiksi turisti tai pysyvästi maahan muuttanut siirtolainen. Kun esimerkiksi suomalainen matkustaa Suomen rajojen ulkopuolelle, hän on ulkomaalainen. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat ovat myös ulkomaalaisia. Ulkomaalaisista puhuttaessa onkin tärkeää tarkentaa, tarkoitetaanko pysyvästi Suomessa asuvaa toisen maan kansalaista vai tilapäisesti vierailevia ryhmiä, kuten esimerkiksi turisteja. Tilapäinen oleskelu voi tietenkin muuttua ajan myötä pysyväksi. (Cantell 2000, 38.) Ulkomaalainen voi anoa Suomen kansalaisuutta, jos

- hän on täysikäinen
- hän on asunut Suomessa viimeiset viisi vuotta
- hän on suomalaisen kanssa avoliitossa ja asunut Suomessa kaksi vuotta
- hän on elänyt kunniallisesti, esimerkiksi ei suuria rikoksia
- hänen toimeentulo on turvattu
- osaa jompaakumpaa kotimaista kieltä

(Maahanmuuttovirasto 2010; Rätty 2002, 11.)

Pakolainen on henkilö, jolla on perusteltua syytä pelätä joutuvansa kotimaassaan vainon kohteeksi, esimerkiksi uskonnon, rodun tai mielipiteiden vuoksi.

Humanitääriset syyt ajavat myös ihmisiä pakolaisuuteen. Yhä useammat pakolaiset joutuvat jättämään kotiseutunsa nälänhädän, ympäristöongelmien tai sotatilanteen vuoksi. Tällöin he eivät ole joutuneet henkilökohtaisen vainon kohteeksi. Kriisialueilla pakolaisuuteen johtaneet syyt ovat usein moninaisia ja saattavat johtaa kauaskin historiaan. Äkillisen pakolaisuuden takana ovat yleensä pitkäaikaiset ongelmat sekä poliittiset että taloudelliset epävakaisuudet. (UNHCR 2010; Rätty 2002, 16.)

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolle YK:n pakolaistoimisto UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) on myöntänyt pakolaisen aseman. Suomessa eduskunta päättää tietyn vastaanottomäärän eli kiintiön (750 pakolaista vuodessa), jolle myönnetään pakolaiskiintiön puitteissa maahanmuuttolupa. Kiintiön suuruuteen vaikuttavat sekä kansalliset että kansainväliset tekijät. Suomen lisäksi vuotuinen kiintiö pakolaisten vastaanottamiseksi on Australialla, Kanadalla, Tanskalla, Uudella-Seelannilla, Norjalla, Ruotsilla, Alankomailla sekä Yhdysvalloilla. (Maahanmuuttovirasto 2010; Cantell 2000, 40.)

Siirtolainen on henkilö, joka muuttaa maasta toiseen, esimerkiksi rakentaakseen itselleen uuden elämän uudessa maassa. Siirtolainen voi olla maahanmuuttaja tai maastamuuttaja. Siirtolaisiksi ei lueta maassa tilapäisesti oleskelevia. (Cantell 2000, 39; Maahanmuuttovirasto 2010.)

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Jos hakijalle myönnetään turvapaikka, saa hän pakolaisen aseman. Turvapaikanhakija ei ole automaattisesti pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, onko oleskeluluvulle jotain muuta perustetta. (Maahanmuuttovirasto 2010.) Kansainvälisen sopimuksen mukaan Suomen velvollisuus on huolehtia turvapaikanhakijoiden perustoimentulosta turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan (Rätty 2002, 19).

Paluumuuttaja on henkilö, jolla on sukujuuret tai läheinen yhteys Suomeen. Paluumuuttaja voi saada oleskeluluvan Suomeen, jos tietyt ehdot täyttyvät. Jotta oleskeluluvan voi saada, tulee sukujuurten olla vahvat. Suomalaisten sukujuurten tai Suomeen läheisen yhteyden perusteella oleskeluluvan saavat voidaan jaotella kahteen ryhmään.

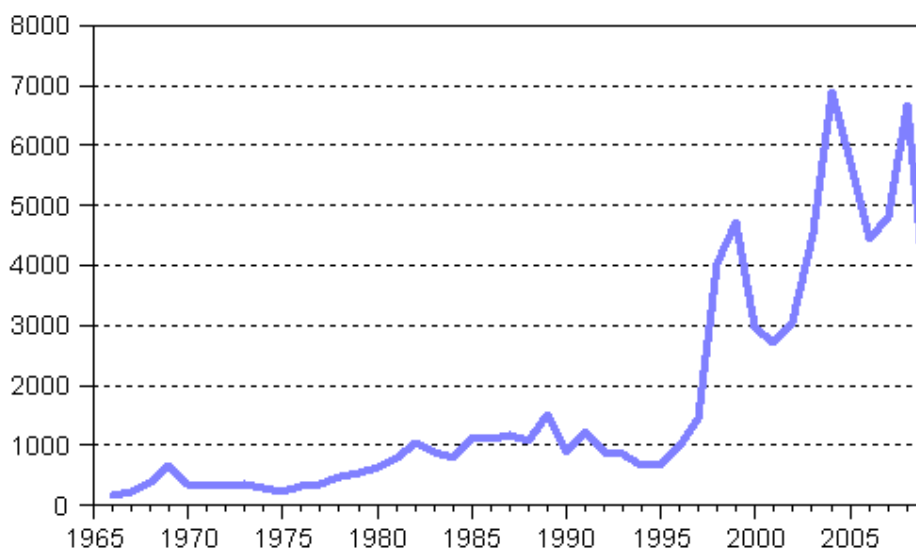
- inkerinsuomalaiset – entisen Neuvostoliiton alueella asuneet,
- muu suomalainen syntyperä – entiset Suomen kansalaiset ja henkilöt, jotka ovat syntyperäisten Suomen kansalaisten jälkeläisiä.

(Maahanmuuttovirasto 2010.)

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päätoimisto. Sen tehtävänä on suojella pakolaisten oikeuksia ja hyvinvointia edistämällä ja seuraamalla kansainvälisten pakolaissopimusten toteutumista, antaa hätäapua kriisitilanteissa kodeistaan paenneille sekä auttaa paluumuutossa. (UNHCR 2010.)

2.2 Maahanmuuttajat Suomessa

Suomessa maahanmuuttajien osuus on Euroopan pienimpiä. Vuoden 2004 lopulla Suomen väestöstä kaksi prosenttia oli ulkomaan kansalaisia. Nykyään yhä useammalla maahanmuuttajalla on Suomen kansalaisuus. Suomen kansalaisuuksien määrä on noussut vauhdilla 1990-luvun lopusta lähtien. (Perhoniemi & Jaasinkaja-Lahti 2006, 11.) Alla olevassa kuviossa on esitetty Suomen kansalaisuuden saaneet ihmiset aikavälillä 1966–2009. Pystyakselilla kuviossa on henkilömäärät ja vaaka-akselilla vuodet.

Kuvio 1. Suomen kansalaisuuden saaneet 1966-2009. (Tilastokeskus 2010).

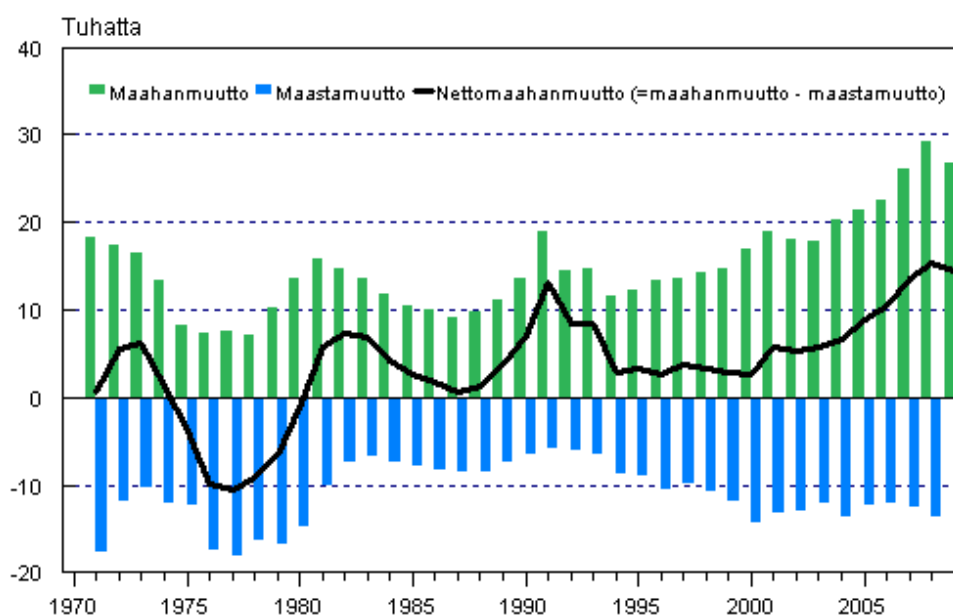
Oleskelulupaa Suomesta haki vuonna 2009 yhteensä 20 790 ulkomaalaista EU-maiden ulkopuolelta. Vuonna 2008 luku oli 22 904, mikä tarkoittaa että hakijamäärä on laskenut yhdeksällä prosentilla. Hakemuksia saapui eniten Venäjältä, Somaliasta ja Kiinasta. Työntekijöiden oleskelulupahakemukset vähenivät 42 % viime vuodesta. Perhesidehakemukset taas lisääntyivät 53 %. Suurin hakijakansalaisuus perhesidehakemuksissa oli Somalia. Toisena tuli Venäjä ja kolmantena Intia. Vuonna 2009 Suomeen valittiin 727 kiintiöpakolaista ja turvapaikanhakijoita oli 5988. Yksin tulleita alaikäisiä Suomeen haki 557. Luku laski 48 % edellisvuodesta. Myönteisiä turvapaikkapäätöksiä tehtiin yhteensä 1373, joista turvapaikan sai 116, muun suojelun perusteella oleskeluluvan sai 1109 ja muun syyn perusteella 148. Kielteisiä päätöksiä tehtiin yhteensä 2568. Dublin-tapauksia, eli turvapaikkaa aikaisemmin jostain toisesta EU-jäsenvaltiosta hakeneita oli 1488 ja rauenneita 394. Eniten turvapaikanhakijoita tuli Irakista, Somaliasta sekä Bulgariasta. Suurin osa Bulgarialaisista turvapaikanhakijoista on romaaneja, mikä on näkynyt Suomen katukuvassa, esimerkiksi lisääntyvinä kerjäläisinä. Yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita eniten haki Somaliasta, Irakista ja Afganistanista. (Maahanmuuttovirasto 2010.)

Suomen pakolaispolitiikkaan vaikuttaa Euroopan unionin pakolaispolitiikka. Suurin osa Euroopan unionin maahanmuuttajista tuli Eurooppaan toisen maailmansodan jälkeen siirtotyöläisinä teolliseen työhön. Nykyään työvoiman tarve teollisessa tuotannossa on laskenut, EU:ssa pulaa työvoimasta esimerkiksi palvelualoilla. EU:hun tulee myös laittomia maahanmuuttajia, mikä osittain johtuu huonosta siirtolaispolitiikasta EU:n tasolla. Suurin osa laillisista maahanmuuttajista tulee humanitäärisistä syistä. Maahanmuuttopolitiikka on kuitenkin tiukentunut ja turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut. EU on pyrkinyt ennaltaehkäisemään kriisejä sekä auttamaan pakolaisia kriisien lähialueilla. EU valmisteleekin jäsenmailleen yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa, mikä vaikuttaa myös Suomen maahanmuuttoon. (Räty 2002, 27.)

Suomen maahanmuuttohistoria on nuori, mikä selittää vähäistä ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisten määrää. Suomi alkoi ottaa vastaan pakolaisia 1970-luvulla. Ensimmäiset pakolaisryhmät saapuivat Chilestä ja Vietnamista. Ulkomaalaistaustaisten määrä lähti kasvuun vasta 1980-luvun lopulla. Tällöin suurin maahanmuuttajaryhmämme oli ruotsalaiset paluumuuttajat 1990-luvun

alussa Somalian ja entisen Jugoslavian tilanteet pakottivat suuren määrän ihmisiä jättämään kotinsa. Suomi myönsi myös entisen Neuvostoliiton alueella asuville etnisesti suomalaisille paluumuuttajan aseman. Tämä lisäsi Suomeen saapuvien maahanmuuttajien määrää. 1990-luvulla ulkomaalaisten määrä Suomessa yli kolminkertaistui. (Perhoniemi & Jaasinkaja-Lahti 2006, 11; Tilastokeskus, 2005.)

Alla oleva kuvio kertoo vuosina 1971–2009 tapahtuvan suomen maahanmuutto- ja maastamuutto- ja nettomaahanmuuton. Kuviosta näkee myös kuinka maahanmuuttajien määrä on kasvanut 1990-luvun puolivälistä lähtien.

Kuvio 2. Maahanmuutto-, maastamuutto- ja nettomaahanmuutto 1971–2009 (Tilastokeskus 2010).

2.3 Työperäinen maahanmuutto

Vaikka työllisyystilanne maahanmuuttajien keskuudessa on tällä hetkellä heikko, pyrkii Suomi lisäämään työperäistä maahanmuuttoa. Työvoimaa ulkomailta hankkiessa tulee ottaa huomioon kuitenkin työvoiman tarve, väestökehitys, sekä työvoiman lähtömaiden kehitys. Ensisijaisesti työntekijöiden liikkumista edistetään EU:n alueelle. EU-kansalaisilla ja heidän perheenjäsenillään on oikeus liikkua vapaasti unionin alueella (Sisäasiainministeriö 2010.)

Vaikka työperäistä maahanmuuttoa ollaan lisäämässä, suomeen tulee maahanmuuttajia myös muista syistä. Pakolaiset, perheen yhdistämiset, turvapaikanhakijat ja paluumuuttajat asettavat myös omat haasteensa. (Maahanmuuttovirasto 2010.)

Nykypäivänä on mahdotonta ajatella, että maailmassa olisi jokin paikka, jossa eletäisiin täysin eristyksissä. Globalisaatio ajaa ihmisiä muuttamaan ylikansallisten yritysten perässä töihin uuteen maahan. Suomalaisia yrityksiä toimii ulkomailla ja ulkomaalaisia Suomessa. Monet yritykset kuten siivouspalveluja tuottava tai jopa luksusristeilyaluksia rakentava yritys saattavat olla kansainvälisessä omistuksessa. Koska työelämä kansainvälistyy, vaikuttaa se myös työvoiman liikkuvuuteen. Maahanmuutto on osa sitä kansainvälistymistä. Sen hyödyllisyyttä voidaan perustella monesta näkökulmasta.

1. Suomen ja muiden läntisten Euroopan maiden ikärakenteet muuttuvat. Suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle eikä työvoimaa ole tarpeeksi korvaamaan nykyistä. Yksi ratkaisu työvoimapulaan olisi maahanmuuttajien määrän lisääminen.
2. Maahanmuuttajat rikastuttavat kantaväestön kulttuuria. Maahanmuuttajat tuovat Suomeen eri kulttuurien tuntemusta sekä kielitaitoa. Erilaiset kielet ja kulttuurit edistävät esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan tieteellistä ja taiteellista toimintaa. Pienyrittäjien määrä kasvaa mikä näkyy esimerkiksi ravintoloiden ja erilaisten palveluiden lisääntymisenä.
3. Maahanmuuttajat tuovat tietotaitoa. Maahanmuuttajien lähtömaassa jotkin asiat tehdään erilalla ja niitä ajatellaan eri näkökulmasta. Maahanmuuttajien kautta voidaan saada maailmanlaajuisia kontakteja. Maailmanlaajuisilla markkinoilla maahanmuuttajien kulttuurinen pääoma lisää Suomalaista kilpailukykyä.

(Räty 2002, 40.)

3 KOTOUTTAMINEN

3.1 Kotouttamisen tavoitteet

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä sopeutumista vieraaseen yhteiskuntaan. Tavoitteena on maahanmuuttajan osallistuminen yhteiskunnan toimintaan ja työelämään säilyttäen oman kielensä sekä kulttuurinsa. Kotoutumiseen vaikuttaa henkilön kielitaito, koulutustaso, ikä, terveys sekä aikaisempi kokemus vieraista kulttuureista. Yksi tärkeistä asioista on myös maahanmuuttajan oma motivaatio ja aktiivisuus. Kotoutumiseen vaikuttaa myös valtaväestön asenne ja ympäröivä yhteiskunta. (Sisäasiainministeriö 2010.)

Kotouttamisen tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnanvapautta. Tavoitteena on myös antaa tilapäistä suojelua turvapaikanhakijoille järjestämällä heille toimeentulo ja huolenpito turvapaikanhakijoiden ja joukkopaon vuoksi tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito järjestämällä vastaanotto. Tämän lain tavoitteena on lisäksi auttaa ihmiskaupan uhreja. Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493. Finlex.) Suomalaisen yhteiskunnan toimivuuden ja maahanmuuttajien hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää että uudet asukkaat sopeutuvat mahdollisimman hyvin uudessa kotimaassaan. (Perhoniemi & Jaasinkaja-Lahti 2006, 13).

3.2 Kotouttaminen käytännössä

Suomessa kotouttamisesta vastaa sisäasiainministeriö. Koska tavoitteena on saada maahanmuuttajat osallistumaan yhteiskunnan toimintaan, kuten muutkin kansalaiset, on ruotsin tai suomen kielen oppiminen tärkeää (Sisäasiainministeriö 2010.) Kotouttamislain mukaisesti maahanmuuttajat ovat oikeutettuja kotouttamissuunnitelmaan kolmen vuoden ajan. Maahanmuuttajan tulee olla työmarkkinatukeen oikeutettu työtön työhakija tai saada toimeentulotukea. Kun maahanmuuttaja toteuttaa kotouttamissuunnitelmaansa, maksetaan hänelle kotouttamistukea. (Työministeriö 2010.)

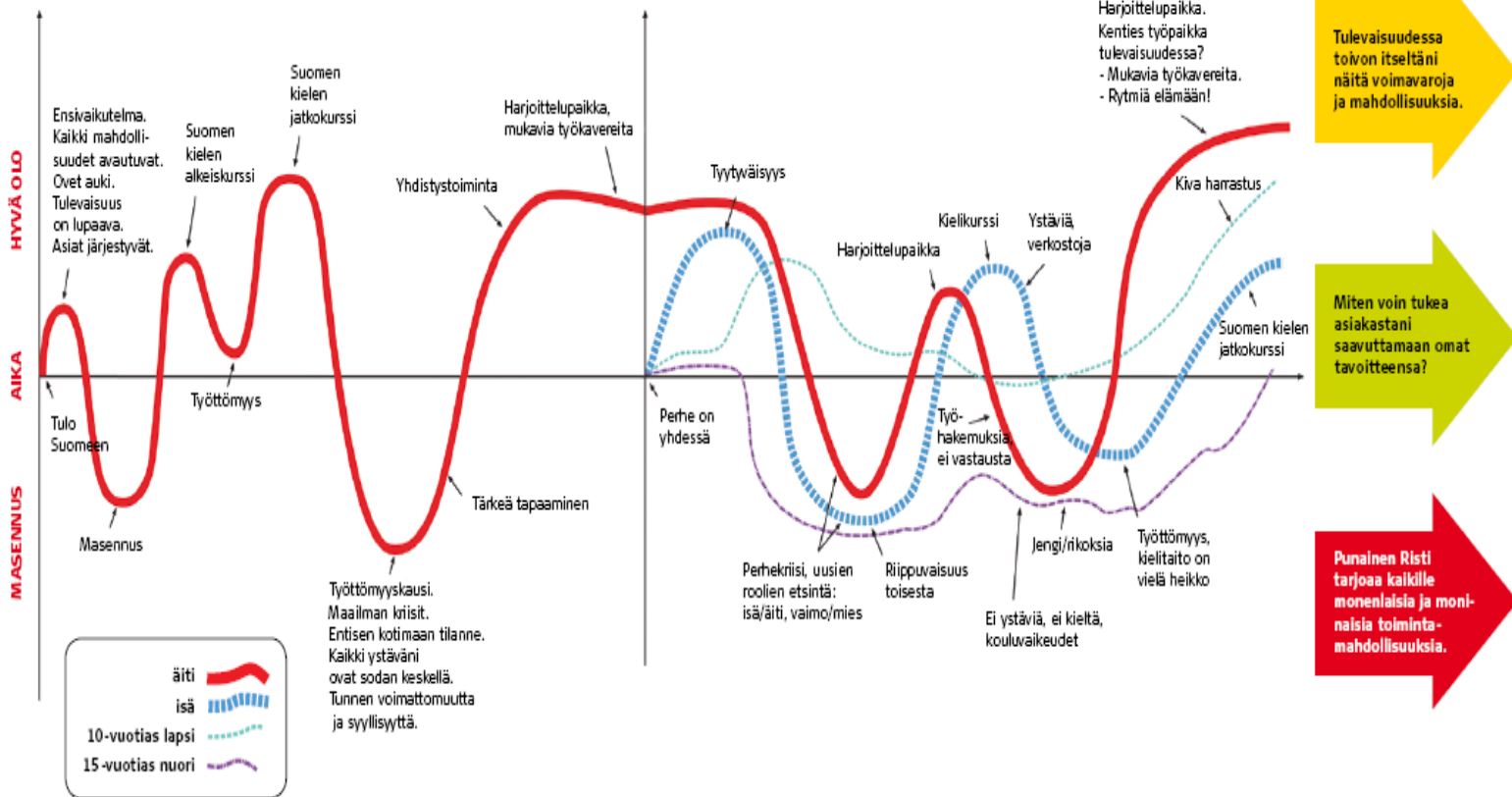
Kotoutuminen on jokaiselle maahanmuuttajalle erilainen prosessi. Jotkut kotoutuvat helpommin, toisilla se saattaa viedä kauemmin. Maahanmuuttaja voi joutua kokemaan ja elämään eri maailmojen ristiriidoissa. Maahanmuuttajaan vaikuttaa entinen kotimaa, maahanmuuttajayhteisö sekä suomalainen yhteiskunta (Räty 2002, 190.) Kotoutumiseen liittyy usein tietynlainen kaari, ensi-ihastuksesta ongelmien kohtaamiseen. Suomen ilmasto ja tavat vaativat totuttelua sekä uudessa ympäristössä oma identiteetti on löydettävä uudelleen. Kieli, arvot ja uskomukset ovat maahanmuuttajan kotimaassa erilaiset kuin Suomessa. Tällöin maahanmuuttaja voi kokea identiteettinsä uhatuksi tai jopa menetetyksi. (Puusaari 1994, 5.)

Lapselle ja nuorelle maahanmuutto on suuri muutos. Vanhat ystävät tai isovanhemmat ovat voineet jäädä kotimaahan. Kaikki on uutta ja lapsi tai nuori ei välttämättä ymmärrä muutosta samalla tavoin kuin aikuinen. Lapset ja nuoret purkavat ahdistustaan kiukuttelemalla. (Puusaari 1994, 14.)

Suomen punainen risti on kehittänyt menetelmän, jota voidaan käyttää työskennellessä maahanmuuttajien kanssa. Menetelmää kutsutaan kotoutumiskaareksi. Metodi on kehitetty Kotopolku-projektissa ja sitä on käytetty vuodesta 2001 lähtien. Menetelmän tarkoituksena on helpottaa maahanmuuttajien kotoutumista. Kotoutumiskaarella kuvataan yksilön tai perheen kotoutumisen vaiheita. Kotoutumisessa on usein sekä ylä- että alamäkiä. Yksilö tai perhe voi käyttää kotoutumiskaarta apuna omassa kotoutumisessaan tai piirtää oman kaarensa. Näin voidaan selkiyttää maahanmuuttajan tuntemuksia ja kokemuksia. Kotoutumiskaari on tarkoitettu niin asiakastyöskentelyyn kuin opetukseenkin. (Mosaikki Ry 2010; Suomen Punainen Risti 2010.)

KOTOUTUMISKAARI

SELVIITYMISEN KOKEMUKSET SUOMEEN TULON JÄLKEEN

www.punainenristi.fi

Kuvio 3. Suomen Punaisen Ristin kotoutumiskaari. (Suomen Punainen Risti 2010).

SPR:n kotoutumiskaarella kuvataan äidin, isän, 15-vuotiaan nuoren sekä 10-vuotiaan lapsen kotoutumisprosessia. Kuten kaaresta huomaa, kotoutuminen alkaa aluksi positiivisesti, mutta siirtyy negatiiviselle puolelle alkuhuvan jälkeen. Aktiivisuus on kotoutumisessa tärkeää. Kun maahanmuuttaja on aktiivinen ja jaksaa panostaa kotoutumiseen, sujuu kotoutuminen helpommin. (Suomen Punainen Risti 2010.)

3.3 Työikäiset maahanmuuttajat

Työikäisten maahanmuuttajien kohdalla tavoitteena on, että he pääsevät työelämään ja heidän osaamisensa ja koulutuksensa saadaan suomalaisen yhteiskunnan käyttöön. Kielen oppiminen on yksi tärkeimmistä asioista, mikä vaikuttaa maahanmuuttajan työllistymiseen. (Sisäasiainministeriö 2010.)

Kotouttaminen valtion toimesta tapahtuu siten, että sisäasiainministeriö ohjaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia, joilla on alueellinen vastuu maahanmuutto- ja kotouttamisasioiden kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kunnalla on vastuu kotouttamisasioiden kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kunta järjestää kotouttamista edistäviä tukitoimia ja palveluita maahanmuuttajille. (Sisäasiainministeriö 2010.)

Työikäisten maahanmuuttajien keskuudessa yksi suurimmista ongelmista on työttömyys. Työttömyysprosentti vaihtelee toimialoittain, mutta yleisesti maahanmuuttajien työttömyysprosentti on noin 20 %. Ongelmana voi olla maahanmuuttajien heikko suomen kielen osaaminen tai jopa syrjiminen. (Työ – ja elinkeinoministeriö 2010.)

3.4 Kotouttaminen ja maahanmuutto Turussa

Kunnat päättävät itse ottavatko ne vastaan pakolaisia. Kunta vastaanottaa tietyn pakolaismäärän, mikä perustuu kunnan ja valtion sopimukseen. Valtio korvaa kunnalla vastaanottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Pakolaisista tulee kuntalaisia ja ovat oikeutettuja samoihin palveluihin kuin kantaväestö. Lisäksi kunta sitoutuu järjestämään kotouttamispalveluita (Räty 2002, 140.)

Turussa kotouttamisesta vastaa ulkomaalaistoimiston KOTO-toiminta. Se järjestää Turun sosiaalitoimen asiakkaille erilaisia ryhmätoimintoja, joissa perehdytään eri tavoin suomen kieleen, yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä harjoitellaan käden taitoja. KOTO-toiminnan tarkoituksena on auttaa niitä maahanmuuttajia, jotka eivät ole työvoimatoimiston asiakkaita. Ryhmiin voivat osallistua alle 25-vuotiaat tai alle kolme vuotta asuneet iäkkäät tai kotiäiteinä toimivat maahanmuuttajat, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua muuhun kotouttavaan toimintaan. (Turun kaupunki 2010.)

Turun väestöstä noin kuusi prosenttia puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Tutustuessani Turun kaupungin tarjontaan kotouttamisen näkökulmasta,

tulin siihen tulokseen, että nuorille palveluita on enemmän kuin ikäihmisille (Turun kaupunki 2010). Nuoret pyritään ohjaamaan koulutuksen tai muun palvelun pariin, mikä voi ehkäistä syrjäytymistä. Nuorille palveluita löytyy hyvin esimerkiksi maahanmuuttajien suosimilta asuinalueilta. Esimerkiksi Turun Varissuolla on nuorisotalon yhteydessä yhdistys joka tarjoaa kotoutumiseen liittyviä palveluita. Tiloissa toimii myös useita monikulttuurisia yhdistyksiä (Yhdessä yhdistys 2010). Nuorisotalot ovat maahanmuuttajanuorten keskuudessa suosittuja. Nuoret sosialisoituvat ikätovereidensa kanssa ja nykypäivän teknologia tuo palvelut hiiren klikkauksen ulottuville, esimerkiksi sosiaaliset mediat (Monitori 2010).

Maahanmuuttajat ovat asettuneet tietyille alueille Turussa. Näitä alueita ovat esimerkiksi Varissuo, Lauste, Halinen ja Kohmo. Turku pyrkiikin hillitsemään asutusta näillä alueilla sekä ennaltaehkäisemään alueilla esiintyviä ongelmia. Turku pyrkii kehittämään maahanmuuttajien asumista muun muassa ottamalla huomioon maahanmuuttajien asuminen Turun asunto- ja maankäyttöohjelmassa. (Turun kaupunki 2010.)

Turun kaupunki järjestää maahanmuuttajille asumispalveluita, koulutusta, kulttuuria ja vapaa-aikaa, lapsille ja nuorille tekemistä, sosiaali- ja terveystyöpalveluita. Turussa toimii useampi maahanmuuttajayhdistys, esimerkiksi Turun Iranilaisten yhdistys tai Turun venäläinen klubi. Turussa on myös Varsinais-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liitto ry, Sondip. Sen tarkoituksena on edistää monikulttuuristen yhdistysten näkyvyyttä ja vaikuttavuutta yhteiskunnassa. Turku järjestää myös tarvittaessa tulkin palveluita, mikä on myös säädetty kotouttamislaissa. (Turun kaupunki 2010.)

3.5 Vieraskielisten koulutusmahdollisuudet Turussa

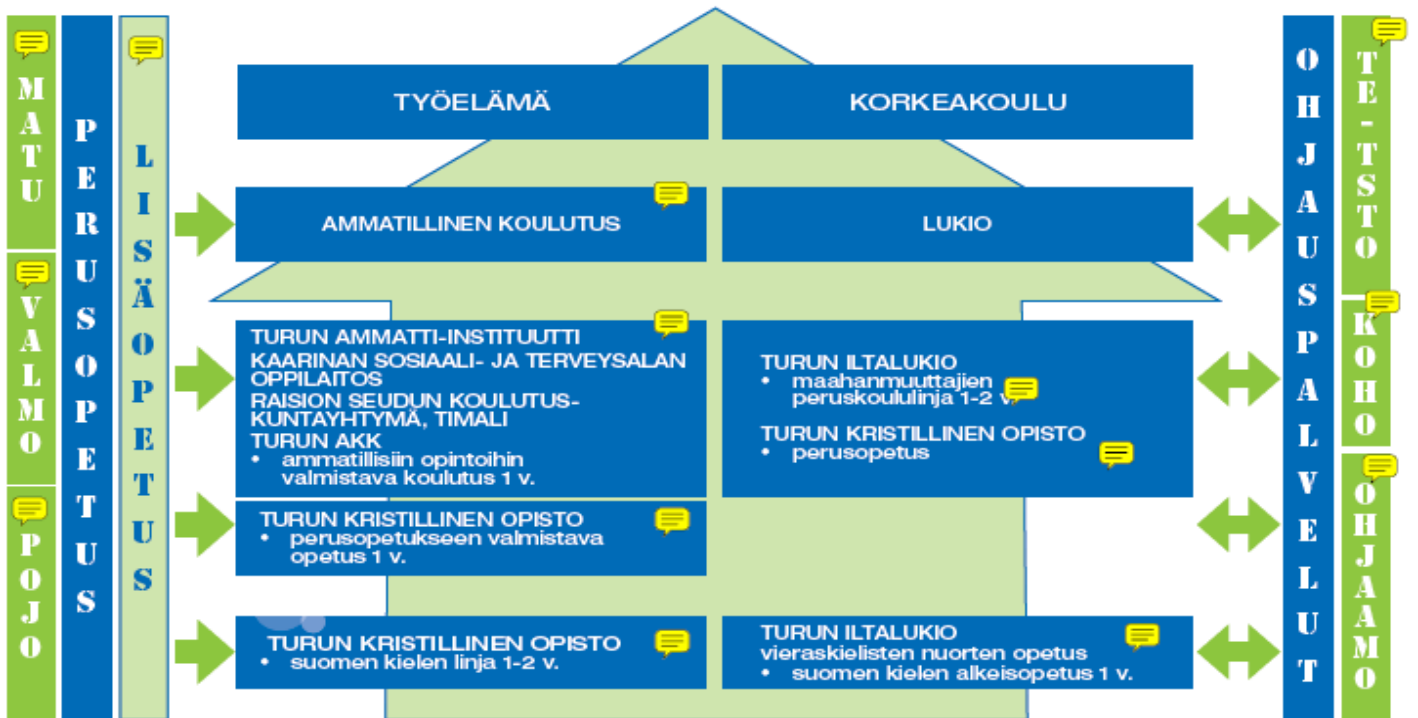
Turussa on laajat koulutusmahdollisuudet vieraskielisille. Kun maahanmuuttaja saapuu Turkuun ja kotoutumisprosessi on alkanut, pyritään hänet ohjaamaan oikean palvelun piiriin. Nuoret pyritään saamaan erilaisiin koulutuksiin. Aikuisille on myös erilaisia aikuiskoulutuksia ja kursseja. (Turun kaupunki 2010.)

Kielen oppiminen on yksi kotoutumisen tärkeimmistä asioista. Turun alueella on mahdollista opiskella suomen kieltä useassa eri paikassa. Keskityn

opinnäytetyössäni nuoriin maahanmuuttajiin, joten esittelen heille suunnattuja koulutusmahdollisuuksia.

VIERASKIELISTEN NUORTEN koulutusmahdollisuudet Turun alueella

Kuvio 4 Vieraskielisten nuorten koulutusmahdollisuudet Turun alueella (Vaskooli-projekti).

Yllä oleva kuvio esittelee Turun alueen koulutusmahdollisuudet vieraskielisille. Näen tarpeelliseksi avata koulutusten terminologiaa. Aloitan kuvion vasemmalta puolelta.

Perusopetuksessa vaihtoehdot ovat:

MATU on maahanmuuttajien tuettu opetus ja se on tarkoitettu perusopetuksen oppilaille. *MATU*:ssa on eri oppiaineiden tukiopetusta suomeksi.

VALMO:ssa opiskellaan suomea ja koulunkäyntiin tarvittavia valmiuksia.

POJO:ssa opiskellaan perusopetuksen johdanto-opintoja.

PERUSOPETUKSESSA vieraskieliset opiskelevat samanlailla kuin kantaväestökin.

LISÄOPETUS kattaa 10. luokan, ammattistartin sekä valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen.

TURUN KRISTILLINEN OPISTO tarjoaa maahanmuuttajille suomen kielen opetusta ja perusopetukseen valmentavaa koulutusta.

TURUN A-I, KAARINAN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPPILAITOS, RAISION SEUDUN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ, TIMALI JA TURUN AKK tarjoavat ammatillisiin opintoihin valmentavaa koulutusta. Muun muassa Valma kuuluu tähän.

TURUN ILTALUKIO tarjoaa suomen kielen opetusta ja maahanmuuttajien peruskoululinjan.

Näistä yllä olevista koulutuksista on mahdollista jatkaa toisen asteen koulutukseen ja aina työelämään asti. Kuvion oikeassa laidassa on ohjauspalvelut, joita vieraskielisille järjestetään.

TE-TOIMISTO tarjoaa työnhakupalveluita, työelämän valmiuksia kehittäviä palveluita, ammatillisen ohjauksen palveluita sekä toimeentulopalveluita.

KOHO on tarkoitettu alle 25-vuotiaille turkulaisille nuorille, jotka tarvitsevat pitkäjännitteistä ohjausta elämäntilanteessaan.

OHJAAMO on tarkoitettu 15–20-vuotiaille ilman koulutuspaikkaa jääneille turkulaisille nuorille. KOHO ohjaa ja tukee nuoria jatko-opintoihin

Ammatillisessa, lukio- ja korkeakouluopetuksessa maahanmuuttajille ei ole erityispalveluita.

(Maahanmuuttajien Vaskooli 2010.)

3.6 Nuorten maahanmuuttajien valmistava koulutus - VALMA

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus ”Valma” toimii Turun ammatti-instituutissa Aninkaistenkadun toimipisteessä. Koulutus on tarkoitettu 16–25-vuotiaille maahanmuuttajanuorille, jotka ovat olleet Suomessa

1,5-5 vuotta. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiudet opiskella ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tavoitteena on saada opiskelijalle opiskeluun liittyvät tiedot ja taidot, auttaa realististen ammatinvalintatoiveiden muodostumisessa, mahdollistaa opiskelupaikan saaminen ja luoda mahdollisimman hyvä pohja opiskelujen läpi viemiseksi sekä työllistymiselle opintojen jälkeen. Tavoitteena on myös vahvistaa suomen kielen taitoja, esimerkiksi kirjoitustaitoa. Turun ammatti-instituutissa on myös aikuisille maahanmuuttajille suunnattu valmentava koulutus. (Turun ammatti-instituutti 2010.)

Valma-opinnot ovat laajuudeltaan 40 opintoviikkoa ja koulutus kestää lukuvuoden. Opinnit etenevät hyvin intensiivisesti ja oppilailla on tiukat säännöt esimerkiksi poissaoloista. Opinnit muodostuvat kielellisistä taidoista, luonnontieteistä, yhteiskuntatiedosta ja suomen kulttuurista sekä opiskelu- ja ammatinvalintataidoista. Opiskelu on ilmaista ja sisältää yhden aterian päivässä. Nuoret voivat saada opiskelua varten opinto- tai kotoutumistukea. Pääsyaatimuksena opiskelijalla tulee olla riittävä suomen kielen taito (taitotaso A2.2) sekä motivaatio. Syksyisin Valma:ssa aloittaa kaksi ryhmää ja keväisin yksi. Syksyllä alkavat ryhmät suuntautuvat joko palvelu- tai tekniikkapainotteiseen alaan. Keväisin aloittava ryhmä on SOTE-Valma-ryhmä, mikä tarkoittaa maahanmuuttajien sosiaali- ja terveysalalle valmistava koulutus. (Parantainen 2010.)

Taulukko 1. Valma:n opinnit koostuvat:

Maahanmuuttajien peruskoulutuksen koulutuksen sisältö	ammattillisen valmistavan	Opintojen laajuus
Kielelliset taidot		10–20 Ov
Matemaattiset, luonnontieteelliset taidot	tietotekniset ja	3-7 Ov
Yhteiskuntatietous ja kulttuurituntemus		3-7 Ov

Opiskelu ja ammattivalintataidot	4-12 Ov
Valinnaiset opinnot	0-4 Ov

(Opetushallitus 2008.)

Valma-koulutuksessa opiskelee vuosittain noin 45 oppilasta. Luku on muuttuva, koska osa oppilaista saattaa jättää koulun kesken. Oppilaat ovat jaettu kolmeen eri ryhmään riippuen alan kiinnostuksesta. Ensimmäinen ryhmä on tekniikkaryhmä, missä keskitytään tekniikkapainotteisiin aloihin. Toinen ryhmä on palveluryhmä, missä keskitytään palvelualoihin. Kolmas ryhmä on yllämainittu SOTE-Valma. Valma-koulutuksessa työskentelee kolme opettajaa sekä opinto-ohjaaja. Opettajat toimivat myös luokanvalvojina. Opinto-ohjaaja pitää myös luokille tunteja. Hänen toimenkuvaansa kuuluu muun muassa oppilaiden ohjaaminen siihen ammattiin mikä oppilasta kiinnostaa. (Turun ammatti-instituutti 2010.)

4 OSALLISTAVAT MENETELMÄT

4.1 Osallistavien menetelmien taustaa

Osallistavat menetelmät juontavat juurensa kehitysyhteistyöstä. Siirtomaahallinnot halusivat modernisoida siirtomaidensa politiikkaa. He lähettivät Euroopasta parhaita suunnittelijoitaan ja aloittivat uudistukset siirtomaissaan. Kehitysyhteistyö ei kuitenkaan tuottanut tulosta ja syyksi huomattiin paikallisväestön vähäinen osallistuminen. Alettiin pyrkiä siihen, että ulkomaiselle asiantuntijalle nimetään paikallinen työpari. Tästä alkoi osallistaminen. Paikallisen väestön mielipiteen huomioiminen oli osallistamisen peruspilareita ja siksi käsitteet bottom-up (alhaalta ylöspäin) ja empowerment (voimaantuminen) ovat tärkeitä. Voimaantumisella pyritään vaikuttamaan yksilön tai ryhmän vaikutusvallan lisäämiseen. (Laitinen ym. 1995, 13–18.)

Voimaantumisella voidaan tarkoittaa eri asioita. Se voi tarkoittaa toimintakykyä, aktiivisuutta sekä elämänhallintaa. Nekin kuitenkin ovat päällekkäiskäsitteitä. Esimerkiksi maahanmuuttajien tapauksessa, erityisesti turvapaikanhakijoiden, voimaantuminen tarkoittaisi sitä että asiakkaalla on tunne siitä, että hän on oman elämänsä keskiössä. Voimaantuminen näkyy asiakkaassa aktiivisuutena, mutta sitä on vaikea arvioida, onko se lähtöisin ihmisen omista valinnoista. Voimaantumisessa oleellista on sisäinen tunne asioiden hallinnasta. (Enoranta, T. 2007, 19–21.)

Brasilialaisen Paulo Freiren kehittämä sorrettujen pedagogiikka (Pedagogy of the Oppressed) on kytköksissä osallistamiseen ja sen mukaan opetuksen tulisi kasvattaa ihmisistä aktiivisiä yhteiskunnan jäseniä. Ihmisten tulisi olla kriittisiä, luovia ja vapaita. Freire myös painottaa sitä, että oppilaiden pitäisi opiskella sellaisia tärkeitä asioita joihin liittyy paljon tunteita. Myöhemmin nämä menetelmät ovat levinneet ympäri maailmaa. (Freire 2005.)

4.2 Osallistamisen tavoitteet

Osallistavat ja menetelmät ovat oppimisen työvälineitä. Niissä oppiminen tapahtuu kokemusten kautta. Usein toimiessa nuorten kanssa, aikuinen antaa nuorelle tehtävän, määrittelee menetelmän ja kuinka se tehdään. Tällöin nuoren motivaatio ja tehtävän tulokset riippuvat siitä kuinka kiinnostunut nuori on tehtävästä (MLL, 2001.) Osallistamisessa lähestymistapa on tärkeä. Täytyy lähteä siitä, että ulkopuolinen, tässä tapauksessa ohjaaja eli minä, ei ole asiantuntija, vaan hänen täytyy lähteä liikkeelle oppilaista. Ohjaajan tehtävänä on olla ryhmän innostajana sekä tukea sitä osallistavan prosessin aikana. (Innostaja 2010.)

Osallistavia menetelmiä on erilaisia. Ne voivat olla ohjaajan työkalu tai väline kun toimitaan ryhmän kanssa (Kansan Sivistys Liitto ry 2010). Osallistamisen perimmäisenä tarkoituksena on saada ihmisten kokemukset, tiedot, taidot ja tunteet sekä asenteet mukaan toimintaan. Kun esimerkiksi nuoria osallistetaan, nuoret otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun sekä he pystyvät vaikuttamaan toteutustapaan. (Mannerheimin Lastensuojelu Liitto 2001.) Periaate on siis sama kuin kehitysyhteistyössä. Tarkoituksena on käyttää hyväksi ryhmän asiantuntemusta niissä asioissa, jotka koskevat heidän elinpiiriään. Opettaja tai ohjaaja ei anna valmiita ratkaisuja tai vastauksia vaan pyrkii erilaisten harjoitteiden avulla aktivoimaan ihmisiä. (KSL ry 2010.)

Osallistaminen käsitteenä ei ole yksiselitteinen. Osallistavat hankkeet ja projektit edustavat ulkopuolisten mahdollisimman vähäistä puuttumista osallistavien menetelmiin. Toisaalta osallistaminen tarkoittaa myös, että ulkopuolinen osallistaa jonkun. Osallistamisella voidaan myös hahmottaa ryhmän ongelmia, koska osallistamiseen liittyy usein jokin ongelma tai kehittämisen kohta. Kun ongelmat on määritetty, pyritään keksimään keinoja, joilla ongelma saadaan poistettua. (Laitinen ym. 1995, 13–16.)

Osallistamisella pyritään siis parantamaan asioiden nykytilaa. Yksi avainsana on kehittäminen. Jotta voidaan kehittää jotain, ryhmän näkemykset, mielipiteet ja tiedot tulee ottaa huomioon. Osallistamisella voidaan vaikuttaa ihmisten itsetietoisuuteen siten että he voivat oppia vaikuttamaan oman elämänsä olosuhteisiin. Kun on tietoinen olosuhteista, voidaan niitä ryhtyä muuttamaan. (Laitinen ym. 1995, 7.)

Prettyn ja Chambersin (1993) mukaan osallistavilla menetelmillä on tiettyjä yhteisiä piirteitä.

1. Menetelmien avulla oppiminen on kumulatiivista: tietoa ongelmista hankitaan useilla eri tavoilla. Yhdellä tavalla saadut tiedot eivät kerro koko totuutta.
2. Näkökulmia ja totuuksia on erilaisia ja ne kaikki ovat tärkeitä. Poikkeamat ja erilaisuus lisäävät tiedon luotettavuutta.
3. Keskustelu ryhmissä tuo parhaiten esille asioiden monimutkaisuuden.
4. Ulkopuolinen (ohjaaja) luo tilanteita, jossa ryhmä voi käsitellä ongelmiaan. Ulkopuolisesta tulee toiminnan mahdollistaja.
5. Osallistavat menetelmät johtavat toimintaan eikä tilanneanalyysi jää pelkäksi tiedoksi.

(Laitinen ym. 1995.)

4.3 Osallistaminen toiminnallisilla menetelmin

Toimittaessa jonkin ryhmän kanssa, tässä tapauksessa Turun Ammatti-instituutin Valma-ryhmän, ryhmän jäsenet ovat ympäristönsä asiantuntijoita. He näkevät koulumaailman erilailla kuin opettajat tai ohjaajat. Nuoret voivat vaikuttaa omiin asioihinsa paremmin kuin ulkopuoliset. Voidaan siis ajatella että yksi osallistamisen perusideoista on luottamus yksilön ja ryhmän kykyyn vaikuttaa omaan elinympäristöön. Osallistavia menetelmiä käyttäen periaatteena on se, että ryhmän jäsenet saavat tietoa ja ymmärrystä monilla eri tavoilla. Jokainen näkökulma on tärkeä ja totuuksia on monenlaisia. Asioista keskusteleminen ryhmässä on tärkeää, koska se osoittaa kuinka monimutkaisia ja monipuolisia asiat ovat. Kun asioita käsitellään toiminnallisesti, se usein johtaa myös toimintaan, eikä vain tiedon jakamiseen ja vastaanottamiseen. (Hyppönen & Linnossuo 2002, 12–13.) Usein toiminnallinen prosessi on seuraavanlainen:

- tutustuminen (ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa sekä ohjaajaan)
- tavoitteiden asettaminen (mitä tehdään, miksi tehdään, miten tehdään)
- lämmittely sekä yhteistoiminnan aloittaminen (lämmittelyharjoitukset)

- harjoitteiden toteutus
- toiminnan purku
- toiminnan analysointi ja prosessointi
- toiminnan/prosessin päättäminen

(Hyppönen & Linnossuo 2002, 8.)

Osallistaminen on asiakaslähtöistä ”työtä” jossa lähtökohtana on asiakkaan oma tilanne. Ohjaajan tehtävä on olla mahdollisimman paljon taustalla eikä hän saa olla liian dominoiva. Tarkoituksena on saada asiakkaan oma ääni kuuluviin. Kokemukseen perustuva oppiminen on yksi toiminnallisten menetelmien kulmakiviä. Kokemuseräinen oppiminen ja tunne-elämys edistävät oppimista sekä opitun muistamista. Toiminnallisten menetelmien tarkoituksena on osallistaa ryhmä/yksilö ja aikaansaada tunne-elämyksiä. Taustatarkoituksena on se että oppiminen tapahtuu oppijalta huomaamattomasti. (Hyppönen & Linnossuo 2002, 8.)

Maahanmuuttajat ovat erilaisia oppijoita. Usein maahanmuuttajat tulevat kollektiivisista, yhteisöllisyyttä korostavista maista. Suomi kuuluu individualistiseen, yksilöä korostaviin maihin. Tämä voi konkretisoitua Hofsteden mukaan luokassa siten että maahanmuuttajat eivät osallistu opetukseen samalla tavalla kuin yksilöä korostavasta maasta tuleva oppilas. (Hofstede 78–80; 93–94.) Vaarana on, etteivät maahanmuuttajaopiskelijat osallistu opetukseen.

5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN MÄÄRITTÄMINEN

5.1 Kehittämistehtävät ja opinnäytetyön tavoitteet

Aloitin työharjoitteluni Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa 6.4.2010. Työharjoittelu kesti kymmenen viikkoa, joista kuusi viikkoa työskentelin keväällä ja neljä viikkoa syksyllä. Työharjoittelun tavoitteena oli suuntautua omaan asiakasryhmään, uusien työmenetelmien opettelu sekä niiden harjoittelu. Kyseisen opinnäytetyön tekeminen oli myös yksi tärkeimmistä tavoitteistani.

Kehittämiskohteenani oli Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen tekniikkaryhmä. Työskentelin myös muidenkin ryhmien kanssa, mutta keskityin pääasiassa tekniikkaryhmään. Kokeilin useita eri osallistavia menetelmiä ja järjestin Valma:n 2009–2010 lukuvuoden tekniikkaryhmälle toiminnallisen retkipäivän Turun Katariinan laaksoon. Tärkeimmät kehittämistehtäväni olivat seuraavat:

1. Kokeilla osallistavia menetelmiä toiminnallisesti
2. Osallistavien menetelmien tutustuttaminen maahanmuuttajaopiskelijoille
3. Arvioida osallistavien menetelmien toimivuutta Valma:ssa

Aiheena toiminnallisten menetelmien kokeilu oli mielenkiintoinen. Koska toiminnalliset menetelmät olivat maahanmuuttajaopiskelijoille vieraita, teki se kehittämistehtävästä entistä haastavamman. Jouduin aloittamaan menetelmien kokeilun ruohonjuuritasolta. Maahanmuuttajaopiskelijat poikkeavat kantaväestön opiskelijoista muun muassa oppijoina (Hofstede 1993 78–80). Suomalainen koulutusjärjestelmä on erilainen ja oppilaiden henkilökohtainen koulutausta vaihtelee. Uuden kulttuurin ja kielen omaksuminen voi olla nuorelle hyvin vaikeaa, varsinkin jos on tullut Suomeen yksin. Pysin suunnittelemaan toiminnalliset tuokiot siten, että ne tukisivat kotoutumista. Kotoutumisen tukeminen on esimerkiksi kielellisten valmiusten tukemista. Opettajan rooli on erilainen kuin kotimaassa eikä

käsite ohjaaja ole välttämättä tuttu. Toimiessani ohjaajana, ensimmäisenä minun oli avattava käsitettä.

5.2 Kehittämistehtävän valinta

Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämishanke. Syynä tähän on se, että olen itse hyvin toiminnallinen persoona, joten mikä sopi minulle parhaiten. Halusin myös osallistaa maahanmuuttajaopiskelijat käyttäen toiminnallisia menetelmiä. Usein monikulttuurisen taustan omaavat ihmiset ovat yhteisöllisiä sekä sosiaalisia, joten menetelmien kokeilu tuntui oikealta. Esittelin ideani Turun ammatti-instituutin Valma-koulutuksen opettajille sekä opinto-ohjaajalle ja he ottivat ideani hyvin vastaan.

Suunnittelin oppilaille toiminnalliset tuokiot, ohjasin ne sekä arvioin niiden sujuvuutta. Koska kyseessä oli osallistavat menetelmät, otin huomioon ryhmän toiveet ja tarpeet. En halunnut haastatella tai kerätä palautelomaketta oppilailta, koska ne painottuvat tutkimukselliseen opinnäytetyöhön. En myöskään halunnut tehdä opinnäytetyöstäni liian laajaa käyttämällä tutkimuksellisia menetelmiä (Airaksinen & Vilkkä 2003, 56). Halusin kerätä tiedot omalla, osallistavalla, tavallani. Syynä oli myös mahdollisten lupien hankkiminen. Koska suuri osa oppilaista oli yksin tulleita alaikäisiä, niin esimerkiksi haastattelun vaativat luvat olisivat olleet vaikeita saada. Toiminnallisiin tehtäviin käytin apuna kantaväestölle että maahanmuuttajille suunnattua menetelmäkirjallisuutta. Useimmiten sovelsin valmiita menetelmiä ja harjoituksia.

Sain opinnäytetyöaiheen ja kymmenen viikon käytännön harjoittelupaikan vasta myöhään keväällä, mikä aiheutti aikatauluongelmia suunnittelussa. Aloitin prosessin tutustumalla kirjallisuuteen sekä moniin erilaisiin toiminnallisiin menetelmiin. Internetistä löytyi myös apua, varsinkin menetelmien suhteen. Työharjoittelupaikan ja opinnäytetyöni toimeksiantajan varmistuttua tein alustavan tutkimussuunnitelman ja tutustuin Valma-koulutukseen, sen henkilökuntaan sekä toimintaan. Kävin esittäytymässä oppilaille ja kerroin mitä tulen tekemään ja miksi.

Opinnäytetyötäni tuki tiivisti myös ohjaava opettajani. Turun Amk:n opinnäytetyöseminaarit ohjasivat opinnäytetyötä oikeaan suuntaan. Suunnitellessa toiminnallisia tuokioita dokumentoin sekä suunnitelmat että arvioinnit. Käytännössä

tämä tapahtui siten, että tein toiminnallisesta tuokiosta ennakkosuunnitelman jota käytin tuokioissa apuna (LIITE 1). Kirjasin suunnitelmaan harjoitteet joita pidin oppilaille sekä niiden tarkoitukset ja tavoitteet. Kun toiminnallinen tuokio oli ohi, tein tuokiosta muistion johon kirjasin kuinka tuokio oli sujunut (LIITE 2). Suunnitellessani seuraavaa tuokioita pystyin katsomaan muistiosta mikä oli toiminut mihin tulee kiinnittää enemmän huomiota. Suunnitelmien ja tuokioiden jälkeisten muistioiden avulla pystyin palauttamaan toiminnalliset tuokiot mieleeni, mikä helpotti kirjoittamisprosessia. Kirjaaminen helpotti myös tuokioiden ja menetelmien arviointia.

6 TOIMINNALLISTEN TUOKIOIDEN KUVAUS

6.1 Tekniikka Valma-ryhmä

Ryhmä, jonka kanssa kokeilin toiminnallisia menetelmiä, oli nimeltään Tekniikka-ryhmä. Nimi juontaa juurensa siitä että ryhmä keskittyy opinnoissa tekniikkapainotteisiin aloihin. Ryhmässä oli 14 oppilasta, joista kaksi oli tyttöjä. Suuri osa oppilaista tuli maista, joissa on jokin humanitääriin kriisi, esimerkiksi Afganistan, Irak, Iran. Vaikka ryhmä oli poikavoittoinen, niin tytötkin otettiin huomioon hyvin. Tutustuessani ryhmään, huomasin kuinka hyvä yhteishenki heillä oli. Oppilaat olivat tunteneet toisensa yli puoli vuotta, mikä vaikutti suuresti luokkahenkeen. Ryhmässä oppilaat auttoivat toisiaan jos joku tarvitsi apua tai neuvoa. Ryhmä oli siis hyvin yhteisöllinen, mikä helpotti minun tekemisiäni.

6.2 Tutustuminen käytäntöön

Työharjoitteluni alettua tutustuin aluksi Turun ammatti-instituutin toimintaan, koulutusohjelmiin sekä talon tapoihin. Tukenani minulla on ohjaajani Valma:sta sekä muut Valma:n opettajat. Kevät oli mielestäni hyvä aika aloittaa työharjoittelu, koska oppilaiden lukujärjestys ei ollut niin täysi kuin se syksyllä oli, joten aikaa toiminnallisiin tuokioihin oli paljon. Ilmat olivat suotuisimmat, mikä tarkoitti sitä että pystyimme toimimaan myös ulkona.

.

6.3 Tuokioiden suunnittelu ja dokumentointi

Toiminnallisten tuokioiden suunnittelu tapahtui siten että suunnittelin ensimmäiselle tapaamiskerralle tuokion itsenäisesti ilman että tunsin oppilaita. Kun olin pitänyt ensimmäisen tuokion, sain ryhmästä ensivaikutelman, osasin paremmin ottaa huomioon oppilaiden tarpeet tuokioissa. Liitteenä on lopussa yhden tuokion suunnitelma (LIITE 1). Jokaisen suunnittelemani tuokion jälkeen arvioin omaa työtäni kirjallisesti ja pyrin kehittämään menetelmiä siten, että niistä olisi oppilaille mahdollisimman paljon hyötyä. Koska pidin yhteensä kahdeksan toiminnallista tuokiota, dokumentointi oli suuressa roolissa. Liitteenä myös erään toiminnallisen tuokion arviointi (LIITE 2). Tuokiosuunnitelmat ja muistiot tukivat kirjoitus- ja arviointiprosessia. Seuraavaksi esitän kuvion muodossa tavan, jolla suunnittelin sekä dokumentoin:

<u>Kehittämismenetelmät/aihe</u>	<u>Dokumentointi</u>	<u>Aika</u>	<u>Toiminnalliset harjoitukset</u>
Esittely, tutustuminen	Suunnitelma, muistio	14.4.2010	WC-paperirullaharjoitus
Tutustuminen, luottamuksen rakentaminen, toiminnallinen harjoitus, projektin ideoiminen	Suunnitelma, muistio, keskustelu	23.4.2010	Tutustutaan piirtämällä, kolme asiaa-harjoitus, miesten ja naisten askareet
Liikunnallisuus, kielen tukeminen	Suunnitelma, muistio, opiskelumateriaali	28.4.2010	Jalkapallo, patsaskävely Kupittaaan puistossa
Vappuaatto, tasa-arvo ja ystävyys	Muistio, keskustelu	30.4.2010	Keskusteluharjoituksia, ystävyysharjoitus luokan taululle
Tasa-arvo ja rasismi	Muistio, keskustelu	10.5.2010	Toiminnalliset harjoitukset liikuntasalissa. ”Kuka pelkää mustaa miestä”?

Projektin suunnittelu, omakuva, omat valinnat, ystävyys	Muistio, keskustelu	12.5.2010	Omakuvaharjoitus, omat valinnat-harjoitus, ystävyden puu-harjoitus
Toiminnallinen päivä Katariinan laaksossa	Muistio, valokuvaus, keskustelu	19.5.2010	Valokuva-harjoitus, kroketti, jalkapallo, ”kalastus”
Palautteenkeruu ruissalossa	Valokuvaus, palautelappu, ilmeet, muistio	26.5.2010	Palautevalokuva ilmeen sekä palautelapun kanssa

Kuvio 5. Kuvaus toiminnallisen osuuden etenemisestä

6.4 Tutustuminen ryhmään ja toiminnalliset harjoitukset

Tapasin ryhmän ensimmäisen kerran 14.4.2010. Tapaamisessa oppilaita oli yhteensä 11, joista yhdeksän oli poikia ja kaksi tyttöä. Loput oppilaat eivät olleet paikalla. Aloitin kertomalla itsestäni ja siitä mitä tulen tekemään heidän kanssaan. Huomasin että suurin osa oppilaista ei ymmärtänyt mitä teen ja miksi teen. Tämä johtui lähinnä siitä että he eivät ymmärtäneet puhettani kunnolla. Käytin liian vaikeita sanoja sekä puhuin liian nopeasti. Oppilaat pitivät minua opettajana, vaikka sitä en ollut. Minun tuli erottaa heille opettajan ja ohjaajan rooli.

Pidin ensimmäisen tapaamisen ryhmän äidinkielentunnin jälkeen, mikä ei ollut paras mahdollinen ajankohta. Oppilaat olivat hieman levottomia ja väsyneitä. Tarkoitukseni oli pitää kaksi tutustumisharjoitusta, mutta aika ei riittänyt. Ensimmäinen toiminnallinen menetelmä jota kokeilin, oli yksinkertainen tutustumisharjoitus. Minulla oli mukana vessapaperirulla ja laitoin sen kiertoon. Pyysin jokaista oppilasta ottamaan niin monta arkkia vessapaperirullasta kuin haluaa. Kun kaikki olivat ottaneet arkkinsa, pyysin heitä kertomaan itsestään niin monta asiaa kuin arkkeja oli ottanut. Asiat joita kertoi, saivat olla mitä tahansa, kunhan se liittyi kertojaan. Itse olin ottanut kolme arkkia, joten aloitin harjoituksen kertomalla kolme asiaa itsestäni. Kerroin että pidän rullalautailusta, hyvästä ruuasta sekä kesästä. Sen jälkeen oli seuraavan vuoro. Tutustumisharjoituksen tarkoituksena oli tutustua heihin ja he minuun. Koska ryhmä oli jo muodostunut syksyllä 2009 koulun alettua, mielestäni oli turhaa että he olisivat tutustuneet

toisiinsa. Tarkoituksenani oli pitää toinenkin harjoitus, mutta ensimmäinen harjoitus vei aikaa enemmän kuin olin suunnitellut, joten en ehtinyt.

Jatkoin tutustumisharjoituksia 23.4.2010 tekniikka-ryhmän kanssa. Silloin kokeilin toiminnallisia harjoituksia. Halusin vielä tutustua paremmin oppilaisiin, koska edellinen tuokio oli niin lyhyt. Aloitin oppitunnin kyselemällä oppilaiden nimet, iän, mistä he ovat kotoisin, kauan on asunut Suomessa ja asumismuodon. Hyödynsin siinä Merja Hyppösen ja Outi Linnossuon harjoitusta, Tutustutaan piirtämällä, kirjasta Intohimosalaatti (Hyppönen & Linnossuo 2006, 14). Harjoitus meni lyhykäisyydessä seuraavasti:

Oppilaat etsivät itselleen parit ja heillä oli kolme minuuttia aikaa piirtää muotokuva paristaan. Piirtäjän tuli katsoa piirtämisen ajan pariaan silmiin, eikä hän saanut nostaa kynäänsä paperista.

Kuvien piirtämisen jälkeen oppilaat keskustelivat piirtämistään kuvista sekä lisäsi paperiin nimen, iän, mistä on kotoisin, kuinka kauan on asunut Suomessa sekä asumismuoto. Harjoituksen ansioista sain tarkkaa tietoa oppilaista. Oppilaat ihmettelivät aluksia harjoitusta. He eivät olleet ennen tehneet samantyyppistä harjoitusta, mikä aiheutti kummastelua. Kun harjoitus oli valmis, siirsimme luokan pöydät seinän viereen, jotta saisimme luokan keskelle tilaa. Otimme tuolit ja teimme luokan keskelle ympyrän ja aloitimme uuden harjoituksen. Harjoituksessa tarkoitus oli kertoa itsestään kolme asiaa mistä pitää ja kolme asiaa mistä ei pidä. Vastaukset olivat mielestäni hieman suppeita ja liittyivät harrastuksiin. Monet esimerkiksi kertoivat samoja asioita (kesä, jalkapallo, kalastus). Uskon että osasyynä oli pienimuotoinen jännitys sekä varautuneisuus minua sekä harjoitusta kohtaan.

Olin suunnitellut pitäväni seuraavan harjoituksen myöhemmin, mutta aihe tuli puheeksi, joten päätin pitää harjoituksen heti. Kyseessä oli harjoitus Fredi-kirjasta, jossa käsiteltiin miesten ja naisten askareita. Harjoituksessa kävimme läpi stereotyyppisiä miesten ja naisten askareita, esimerkiksi auton huolto, joulukorttien kirjoittaminen, siivoaminen sekä veroilmoituksen tekeminen. Tämä aiheutti hieman erimielisyyksiä poikien ja tyttöjen keskuudessa. Osa pojista jakoi naisten ja miesten askareet selvästi. Esimerkiksi siivoaminen ja ruuan valmistaminen kuului naisille. Tytöt olivat taas sitä mieltä että miehetkin voivat tehdä kyseisiä asioita. Tytöt olivat

omaksuneet paremmin länsimaisen tasa-arvokulttuurin, jossa mies ja nainen ovat tasa-arvoisia. Osa pojista tiesi kuinka tasa-arvo Suomessa toimii, mutta heidän oma kulttuurinsa ja uskontonsa oli vielä niin vahvasti esillä, että he eivät pystyisi elämään samalla tavoin kuin suomalaiset miehet. Yksi poikaoppilaista kertoi että jos hän kotimaassaan siivoaisi tai tekisi ruokaa, häntä pidettäisiin kummajaisena. Oppilailla tuli jonkin verran kysymyksiä aiheesta, mikä minulle tarkoitti sitä, että harjoitus oli onnistunut. Halusin aiheuttaa keskustelua sekä kritiikkiä. Vaikka toiminnallinen tuokio ei mennyt täysin suunnitelmani mukaan, oli se silti onnistunut. Koska oppilaat ovat ne jotka osallistuvat, minun oli joustettava omista suunnitelmistani.

6.5 Oppilaiden projektin aloittaminen

Koska opinnäytetyöni on toiminnallinen ja kokeilen osallistavia menetelmiä, halusin osallistaa oppilaat pienimuotoiseen ”projektiin”. Sovimme että vietämme jonkinlaisen toiminnallisen päivän toukokuun 2010 lopulla. Päivämäärää emme vielä sopineet. Sen verran olin suunnitellut itse että projektin kustannukset eivät saisi olla isot. En halunnut että joku oppilas ei pystyisi osallistumaan taloudellisen tilanteensa vuoksi. Aloimme suunnitella projektiamme ideoimalla. Ideoinnin apuna käytin aivoriihi-harjoitusta, mikä heille ei entuudestaan ollut tuttu. Aivoriihen tarkoituksena on saada mahdollisimman monta ideaa monelta eri ihmiseltä. Ideat, jopa hulluimmat, kirjoitetaan muistiin. Kun oppilaiden mielestä ideoita on tarpeeksi, alkavat he karsia ideoita punnitien niiden realisuutta. Koska harjoitus oli oppilaille uusi, ideoita tuli vähemmän mitä odotin. Aivoriihen synnyttämät ideat:

Jalkapallo, retki, tappelu (paini), purjehdus, Aboa Ventus, koripallo, kävely, puun istutus (oppilaiden oma puu), kalastaminen, grillaus, vierailu kasvitieteelliseen puutarhaan, elokuva, valokuvaus ja saaristoristeily.

Kirjoitimme ideat taululle ja oppilaat olivat sitä mieltä, että ideat tulisi jättää siihen, jotta he voisivat halutessaan lisätä niitä. Pidin ajatusta erittäin hyvänä. Aivoriihi meni mielestäni juuri siten kun sen pitäisikin. Kaikki ideat kirjataan ja kaikki ideat ovat tasavertaisia.

6.6 Toiminnalliset harjoitukset Kupittaaan puistossa

Pidin toiminnallisen tuokion suuremmalle ryhmälle Kupittaaan puistossa keskiviikkona 28.4.2010. Tekniikka-ryhmän lisäksi mukaan lähti Valma:n palveluryhmä. Oppilaat saivat valita kahdesta suunnittelemastani toiminnallisesta harjoituksesta. Ensimmäinen harjoitus oli patsaskävely ja toinen jalkapallo. Valitsin kaksi erilaista toiminnallista tuokiota siitä syystä että minulla oli mukana kaksi ryhmää ja halusin että toinen harjoituksista on liikunnallinen.

Kupittaaan puistossa on erilaista muistomerkkejä sekä patsaita. Minulla oli mukana tulostettu tehtävämoniste, jossa oli kuvia muistomerkeistä ja patsaista. Monisteessa oli erilaisia kysymyksiä liittyen muistomerkkeihin ja patsaisiin. Tehtävänä oli etsiä kuvissa olevat muistomerkit ja patsaat ja vastata niihin liittyviin kysymyksiin (LIITE 3). Tarkoituksena myös oli opetella hieman Turun historiaa sekä tukea Suomen kielen luetun ymmärtämistä.

Jalkapalloon päädyin tekniikka-ryhmän toiveesta. Jalkapallo sai selvästi enemmän kannatusta kahdesta vaihtoehdosta ja suurin osa oppilaista halusikin mukaan pelaamaan. Vain kolme oppilasta kävi kiertämässä patsaskävelyn. Jaoimme ison ryhmään kahteen osaan ja teimme niistä joukkueet. Pelasimme noin tunnin verran ennen kuin lopetimme. Oppilaat pitivät jalkapallon pelaamisesta ja tyttöoppilaatkin olivat innoissaan. Jalkapallo-ottelun aikana vaihdoimme hieman joukkueen kokoonpanoja saadaksemme vaihtelua. Pelaaminen sujui hyvin ja oppilaat, varsinkin pojat, kertoivat kuinka he pelaavat vapaa-aikana jalkapalloa. Jalkapallo on maailmanlaajuinen ja erittäin suosittu urheilu maahanmuuttajien keskuudessa. Yksi oppilaista kertoi kuinka he käyvät oman yhteisönsä kanssa pelaamassa jalkapalloa viikoittain.

Pidin toiminnalliset tuokiot Kupittaaan puistossa koska oppilaat halusivat tehdä jotain ulkona ja puistossa tilasta ei ollut puutetta. Lisäksi halusin että, oppilaat unohtaisivat että olisimme koulussa. Yleisesti harjoitukset menivät hyvin. Olisin toivonut hieman aktiivisuutta oppilailta, varsinkin patsaskävelyä ajatellen. Voi olla, etten osannut innostaa oppilaita oikein. Jalkapallo oli kuitenkin menestys. Oppilaat toivoivatkin että pelaisimme uudestaan. Sanoin harkitsevani asiaa. Erityisen hienoa päivässä oli se, että tytötkin olivat niin innoissaan jalkapallon pelaamisesta. Harjoituksessa, jossa pohdimme miesten ja naisten askareita, osa pojista jakoi

selvästi oman maansa sekä kulttuurinsa vuoksi asiat joita naiset ei voi tehdä. Jalkapallon pelaaminen miesten kanssa voi olla mahdotonta esimerkiksi Somaliassa. Oli hieno huomata, ettei kukaan sanonut vastaan että tytötkin pelasivat. Tämä kertoo mielestäni jotain suomalaisen kulttuurin omaksumisesta.

6.7 Tasa-arvo ja ystävyys harjoitukset

Käsittelimme tasa-arvoa ja ystävyyteen liittyviä harjoituksia vapun tunnelmissa 30.4.2010. Usein suomalaisissa kouluissa juhlitaan vappua esimerkiksi siman ja munkkien kera. Halusin että oppilaat saavat myös juhlia, joten ostin pientä purtavaa, serpentiiniä, simaa sekä virvoitusjuomia. Keskustelimme vappusta ja siitä mikä sen tarkoitus on. Yksi oppilaista kertoi että vappu on työn juhla. Toinen taas sanoi että vappuna näkee usein paljon humalaisia ihmisiä. Molemmat mielipiteet olivat oikein.

Pidin heille kaksi sovellettua keskusteluharjoitusta. Ensimmäinen harjoitus liittyi kosketteluun. Koskettaminen on esimerkiksi kättely, hartiaan taputtaminen tai halaaminen (Holm & Laukkanen 2007, 12). Keskustelimme aluksi siitä minkälainen koskettelu on sallittua pojille, mikä tytöille, onko eroja ja jos on, niin mistä ne johtuvat.

Oppilaat ymmärsivät harjoituksen hyvin. He kertoivat, minkälainen koskettaminen Suomessa on sallittua ja minkälaista koskettamista tulisi karttaa. Keskustelimme myös siitä miten koskettelu ja koskettaminen Suomessa eroaa heidän kulttuuristaan ja kotimaastaan. He kertoivat muun muassa erilaisista kättelytavoista, joita käytetään heidän kotimaissaan. Kerroin oppilaille omista kokemuksistani, muun muassa siitä kun olin mukana eräässä monikulttuurisessa projektissa, jossa oli paljon somaleja mukana. Suomalaisena olen tottunut esittelemään itseni kättelemällä. Esittäydyin eräälle pariskunnalle ja kättilin aluksi miestä jonka jälkeen ojensin käteni naista kohti. Nainen ojensi kyynärpäätänsä minulle, jolloin ajattelin että mistä on kyse. Hetken ihmettelyn jälkeen ymmärsin että kyseessä on kulttuurien välinen ero. Oppilaiden mielestä tämä oli huvittavaa. Vielä tänäkin päivänä saatan unohtaa tietyt asiat kun ollaan tekemisissä toisen kulttuurin edustajan kanssa, erityisesti naispuolisen. Harjoituksen lopuksi keskustelimme

kuinka tärkeää on kunnioittaa toista ihmistä kulttuurista, sukupuolesta sekä uskonnosta riippumatta.

Seuraava harjoitus liittyi ystävyyteen. Tässä harjoituksessa käytin apuna Fredi-kirjaa. Jaoin oppilaat pienempiin ryhmiin ja pyysin heitä miettimään seuraavia asioita ja listaamaan mielipiteitään taululle:

- Millaisten ihmisten kanssa ystävystytään ja mistä ystäviä löytää?
- Onko kaveri eri asia kuin ystävä?
- Millaisia ominaisuuksia ette halua ystävällänne olevan?
- Onko ystävyys erilaista Suomessa kuin kotimaassanne?
- Onko ystävän sukupuolella merkitystä?
- Millainen on hyvä ystävä?

Oppilaat kertoivat että suurin osa heidän ystävistään on myös maahanmuuttajia. Joillakin oli myös suomalaisia ystäviä. Oppilaat pitivät tärkeänä sitä, että ystävä on luotettava ja rehellinen. Kaverin ja ystävän he erottivat siten, että ystävä on tärkeämpi ja ystävälle voi uskoutua vaikeissakin asioissa. Osa oppilaista kertoi että esimerkiksi heidän kotimaassaan nainen ja mies eivät voisi olla samanlaisia ystäviä, kuin nainen ja mies Suomessa. Oppilaiden mielestä Suomessa ystävän sukupuolella ei ole juurikaan merkitystä.

Vapun juhlinta sekä harjoitukset sujuivat hyvin. Olin erityisen tyytyväinen ensimmäiseen harjoitukseen, jossa käsitelimme erilaisia tapoja koskettaa. Minulle tuli myös tunne että oppilaat ovat hyväksyneet minut ryhmään ja että he uskaltavat lähestyä minua erilaisissa asioissa. Oppilaista oli mukavaa udella suomalaisten erityisistä tavoista. Vastasin kysymyksiin parhaani mukaan, mutta oli myös asioita joihin minulla ei ollut vastausta, esimerkiksi miksi suomalaiset juovat vappuna niin paljon alkoholia.

6.8 Tasa-arvo ja rasismiharjoitukset

Vietimme toiminnallisen tuokiomme Aninkaisten koulutalon liikuntasalissa. Tarkoituksena oli pitää toiminnallinen tuokio ulkona, mutta sade pilasi suunnitelmat. Teemana tuokiossa oli tasa-arvo. Aloitimme lämmittelyharjoituksilla. Pyysin oppilaita istumaan rinkiin ja kertomaan vierustoveristaan yhden hyvän asian. Tämä ei ollut oppilaille vaikeaa, koska he tunsivat entuudestaan toisensa. Seuraavaksi pyysin oppilaita seisomaan ja näyttämään yhden liikkeen vartalolla. Liike sai olla mikä tahansa ja ääntäkin sai pitää. Tarkoituksena oli tehdä tilanteesta mukava ja rento. Kun alkulämmittelyt oli käyty, oppilaat saivat pelata hetken lentopalloa, mikä heidän mielestään oli mukavin sisäliikuntalaji. Kun he olivat pelanneet hetken, pyysin kaikkia liikuntasalin perällä olevalle viivalle.

Kerroin oppilaille leikistä, jota itse leikin lapsena. Leikin nimi on Kuka pelkää mustaa miestä ja se menee seuraavasti: Leikin kaikki osaanottajat yhtä lukuun ottamatta asettuvat aluksi luokan päädyssä olevan viivan taakse ja yksi pelaaja jää ”mustaksi mieheksi” luokan keskelle. Kun keskellä oleva huutaa ”kuka pelkää mustaa miestä!” tulee muiden juosta luokan toisessa päädyssä olevan viivan taakse, siten ettei ”musta mies” kykene koskettamaan osanottajia. Leikki on hyvin lapsimielinen, mutta mielestäni se oli hyvä aasinsilta kun tarkoituksena on keskustella rasismista ja syrjinnästä.

Olin itse aluksi ”musta mies”, jotta oppilaat ymmärsivät leikin idean. Kun oppilaat ymmärsivät mistä on kyse, halusivat hekin olla ”musta mies”. Kun olimme hetken leikkineet, kysyin oppilailta että kenen mielestä leikki oli rasistinen. Oppilaat olivat hieman hämmästyneitä, eivätkä tuntuneet ymmärtävän mistä on kyse. Selitin heille, että nykypäivänä leikille on uusia nimityksiä alkuperäisen nimen rasistisuuden vuoksi. Kun olin selventänyt nimen rasistisuuden, ymmärsivät he sen, mutta he eivät ymmärtäneet sitä että leikin nimi piti vaihtaa. Oppilaat eivät loukkaantuneet leikistä eivätkä sen alkuperäisestä nimestä. He eivät aluksi edes ymmärtäneet leikin nimen liittymistä syrjintään tai rasismiin. Oppilaat kehittivätkin leikistä uusia nimityksiä, esimerkiksi ”kuka pelkää mahanmuuttajaa” ja ”kuka pelkää merirosvoa”. Viimeiseksi mainittu tuli siitä kun eräs somali-oppilas meni luokan keskelle ja huusi ”kuka pelkää merirosvoa!” Hän perusteli nimitystä siten että Somalian rannikolla on paljon merirosvoja, joten hänkin voisi olla sellainen.

Keskustelimme lisää rasismista, syrjinnästä ja tasa-arvosta. Joitakin oppilaita oli syrjitty ja jotkut olivat joutuneet rasismiin kohteeksi. Oppilaat jättivät kuitenkin rasistisen kommentit omaan arvoonsa, mikä minusta osoitti erittäin aikuismaista käytöstä. Huomasin myös kuinka avoimesti oppilaat puhuivat henkilökohtaisista aiheista. Olin ajatellut, että tuokiosta olisi tullut vaikea, mutta se sujuikin yllättävän hyvin. Toiminnallinen tuokio opetti minulle että vaikeitakin asioita voidaan käsitellä kevyesti. Oppilaat eivät loukkaantuneet ja olivat erittäin avoimia keskusteluissa. Mielestäni me suomalaiset ”hyssyttelemme” liikaa kun keskustellaan maahanmuuttajista, muista aroista aiheista. Tuokio opetti minulle että avointa keskustelua ei tulisi pelätä.

6.9 Toiminnallisen päivän suunnittelu sekä omat valintani harjoitus

Kuudes toiminnallinen tuokio liittyi omiin valintoihin ja omakuvaan. Suunnittelimme myös tulevaa toiminnallista päivää. Aloitin tuokion pitämällä *omakuva-harjoituksen* ja *omat valintani-harjoituksen* (LIITE 4). Esimerkkeinä on liitteenä eräiden oppilaiden täyttämät harjoitukset. Harjoituksissa täydennettiin lauseita itsestä. Harjoituksien tarkoituksena oli kehittää suomenkielen lukemisen ymmärtämistä, omien tuntemuksien kirjoittamista, omien valintojen pohtimista sekä pohtia tulevaisuuden haaveita. Harjoitus oli oppilaille hieman hankala, koska kieli tuotti heille ongelmia. He ajattelivat sanoja hyvin konkreettisesti ja jouduin avaamaan monien sanojen tarkoitusta. Esimerkiksi sana *valinta* oli oppilaille vaikea hahmottaa.

Harjoituksen jälkeen siirryimme suunnittelemaan toiminnallista päiväämme. Oppilaat olivat äänestäneet retkipäivän toiminnalliseksi päiväksi. Paikaksi valitsimme Turussa sijaitsevan Katariinanlaakson luonnonsuojelualueen. Huomioimme myös sään niin, että jos sataisi, menisimme vierailemaan kasvitieteelliseen puutarhaan.

Kun olimme suunnitelleet päivää, teetin oppilailla vielä yhden harjoituksen. Harjoituksen nimi oli ystävyyspuu (LIITE 5). Sen tarkoituksena oli kartoittaa oppilaiden sosiaalista verkostoa. Jokainen oppilas piirsi puun paperille ja puun oksille tai juuriin tulivat oppilaalle tärkeät ihmiset. Useimmille läheisimmät ihmiset

olivat muut kuin perheenjäsenet, koska joillakin perheenjäsenet olivat lähtömaassa. Juurille ja oksille tuli koulukavereiden ja opettajien nimiä.

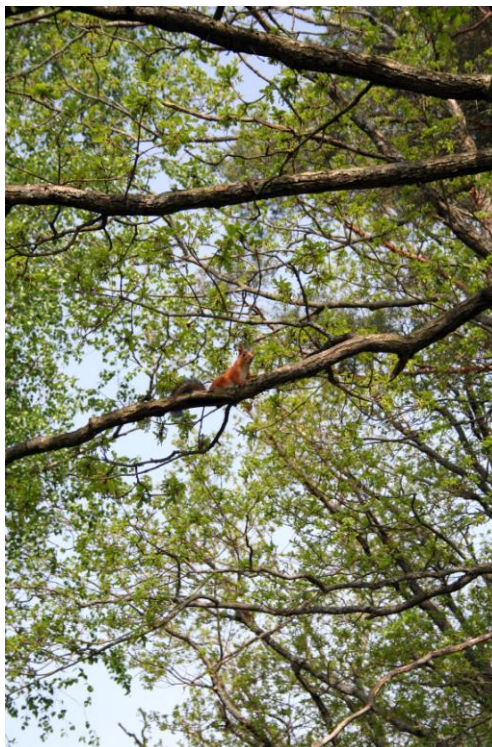
Toiminnallinen tuokio ei sujunut niin hyvin kuin yleensä. Olin mielestäni valmistautunut hyvin, mutta oppilaiden väsymys häiritsi heidän keskittymistään. Tämä onkin asia, johon edes hyvällä suunnittelulla pysty vaikuttamaan. Tuokiosta jäi kuitenkin hyvä mieli, vaikka se ei sujunut täysin odotusten mukaisesti.

6.10 Toiminnallinen päivä Katariinanlaaksossa

Olimme sopineet tapaavamme Turun torilla keskiviikkona 19.5.2010 kello 09.00, josta lähtisimme yhdessä bussilla kohtia Katariinanlaaksoa. Lähtö kuitenkin viivästyi, koska kaksi oppilasta oli myöhässä. Hetken odottelun lähdimme kohti päämäärämme. Toiminnallisen päivän tarkoituksena oli viettää aikaa yhdessä, nauttia kauniista paikasta ja yrittää unohtaa kouluun liittyvät asiat. Olimme sopineet oppilaiden kanssa ottavamme eväät mukaan, ettei nälkä pääsisi yllättämään.

Saavuttuamme Katariinan laaksoon kävelimme puistossa hetken ja suuntasimme rannassa sijaitseville kallioille. Kallioilla kerroin oppilaille paikasta ja siitä että alue on luonnonsuojelualue. Sovimme, että kaikki keräävät tuomansa roskat pois ja ettei mitään sotketa. Yksi oppilas oli käynyt Katariinanlaaksossa aikaisemmin.

Otin retkelle mukaan erilaisia aktiviteetteja, kuten esimerkiksi krokettipelin, jalkapallon sekä kaksi digitaalista kameraa. Laitoin kamerat oppilaille kiertoon ja pyysin, että jokainen ottaisi päivän aikana kuvan jostain kauniista asiasta. Kerroin heille, että kaunis voi tarkoittaa montaa eri asiaa ja että se voi merkitä ihmisille eri asioita. Korostin sitä että oppilailla on vapaat kädet kuvan suhteen, enkä halunnut neuvoa muussa kuin kameroiden käytössä. Oppilaat ottivat mielellään kuvia, vaikka osa oppilaista otti kuvia toisistaan. Yksi oppilas kertoi minulle kuinka hän pitää valokuvaamisesta ja oli iloinen että olin ottanut mukaan digitaalisen järjestelmäkameran. Iloitsin siitä, että hän kertoi minulle asiasta ja rohkaisin häntä harrastamaan valokuvausta sillä, se selvästikin kiinnosti häntä.

Kuva 1. Erään oppilaan kuva kauniista

Kuvaamisen jälkeen pidimme evästauon. Söimme eväät ja lähdimme kävelemään rantaviivaa pitkin. Eräs oppilas oli ottanut kalastusvirvelin mukaansa. Muistutin häntä, että paikka on luonnonsuojelualue ja ettei siellä saisi kalastaa. Hän pohti kauan uskaltaako heittää yhden heiton ja lopulta uskaltautui yhteen kokeiluun. Kalaa ei tullut, mutta mieli muuttui iloisemmaksi. Kun olimme kävelleet tarpeeksi rantaviivaa pitkin, siirryimme luontopolulle. Siellä ihmettelimme eläimiä, kasveja sekä puita. Utelin oppilailta heidän kasvitietämystään ja he minun.

Kävelimme Katariinanlaaksosta Ispoisten uimarannalle, missä vietimme loppupäivän. Siellä söimme lisää eväitä, pelasimme rantajalkapalloa sekä krokettia. Yllätyin kun vain yksi oppilas oli pelannut krokettia aikaisemmin. Oppilaat pitivät pelistä, mutta se heidän mielestään se oli hiukan vaikeaa, mikä vaikutti myös pelin pituuteen. Loppupäivä meni hieman vapaammissa merkeissä. Lopuksi nautimme hyvästä ilmasta ja seurasta. Toiminnallinen päivä meni mielestäni kaiken kaikkiaan hyvin. Oppilaat nauttivat kun ei tarvinnut olla koululla, ja saivat viettää päivän uudessa paikassa. Huono puoli päivässä oli se että kaikki oppilaat eivät olleet paikalla.

7 POHDINTA

7.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyöni ei ollut tilaustyö, kuten useimmat opinnäytetyöt ovat. Valitsin aiheen itse mikä joskus voi myös kääntyä tekijää vastaan. Kun annetaan vapaat kädet, on hyvän aiheen keksiminen todella vaikeaa. Prosessin aikana koin useasti epätoivon tunteita. En kuitenkaan lannistunut vaan pyrin koko ajan parantamaan suoritustani. Pohdintaosuudessa pohdin ja arvioin prosessia kokonaisuutena, kerron oppilaiden arvioita toiminnastamme sekä pohdin tavoitteitani ja niiden toteutumista.

Valitsin kyseisen aiheen siksi, että olen aina ollut hyvin kiinnostunut muista kulttuureista. Olen pyrkinyt opintojeni aikana syventymään maahanmuuttotyöhön ja monikulttuurisuuteen. Minulla on myös kokemusta kansainvälisestä työstä kehitysmaassa. Työskennellessäni kehitysmaassa käytin osallistavia menetelmiä, josta kipinä menetelmien kokeiluun syttyi. Mielestäni työ maahanmuuttajien parissa tulee olemaan lähitulevaisuudessa tärkeää. Yhteiskunnan monikulttuuristuessa sosionomin (Amk) työkenttä tulee laajenemaan. Voisin kuvitella sosionomin (Amk) työskentelevän kouluissa sosiaaliohjaajana niin maahanmuuttajien kuin kantasuomalaisienkin kanssa. Kotouttamisen edistäminen ja uusien asukkaiden sopeutuminen uuteen maahan vaatii uusia menetelmiä ja uudenlaista näkökulmaa. Sosionomin (Amk) osaaminen toisi ohjaukseen ammattitaitoista ja tuoretta otetta. Kouluissa opettajat pystyisivät paremmin keskittymään opetukseen. Sosionomi (Amk) voisi keskittyä oppilaiden käytännön asioiden auttamiseen. Arjen hallinnan ohjaaminen tai maahanmuuttajaoppilaan oleskelulupa-asioissa avustaminen ovat esimerkkejä missä sosionomi (Amk) voisi auttaa.

7.2 Ajankohtaisuus

Maahanmuuttopolitiikka on ollut esillä jo jonkin aikaa mediassa sekä poliittisissa keskusteluissa. Aihe on paisunut jopa niin suureksi, että se saattaa olla yksi vuoden 2011 eduskuntavaalien vaaliteemoista. Ruotsissa maahanmuuttopolitiikkaa ja kotouttamista ei ole osattu hoitaa oikein, mikä mielestäni näkyi maahanmuuttovastaisen puolueen noususta eduskuntaan sekä viimeaikaisissa

Malmön ammuskeluissa. Onkin erittäin tärkeää että Suomessa kotouttamiseen panostetaan ja se tehdään oikein. Huonosti hoidetun maahanmuuttopolitiikan seuraukset voivat olla samanlaiset kuin Ruotsissa. Nykyään myös iltapäivälehdistä voi lukea miltei päivittäin maahanmuuttajuuteen liittyvistä aiheista, Internetistä puhumattakaan. Aihe on arka ja siitä tulisi puhua avoimesti. Tiedon pitäisi perustua faktoihin eikä omakohtaisiin kokemuksiin.

Euroopan Unionin alueella matkustus ja työnteko ovat helpottuneet huomattavasti. Työhallinnon julkaisussa hallituksen maahanmuuttoliittisessä ohjelmassa mainitaan työmarkkinoiden toiminnan muutoksesta ja väestön ikääntymisen aiheuttamasta työvoimapulasta Suomessa. Osa kantaväestöstä pelkää sitä, että tämä voi johtaa siihen, että ulkomailta tuodaan Suomeen halpaa työvoimaa, eikä kantaväestölle ole töitä. Asia ei kuitenkaan ole näin mustavalkoinen. Työperusteinen maahanmuutto voi laajentaa Suomen osaamispohjaa sekä yhteiskunnan monikulttuuristuminen voi heijastua yritteliäisyyden ja innovatiivisuuden lisääntymisenä. (Hallituksen maahanmuuttoliittinen ohjelma 2006, 3-4.) Työperäisessä maahanmuutossa kuitenkin on kehitettävää. Halvin työvoima ei aina ole laadukkainta. Mielestäni yritysten tulisi myös huomioida työvoimaa palkattaessa ammattitaito, osaaminen sekä yhteiskuntavastuu. Työvoimaperäisessä maahanmuutossa vaarana voi olla se että esimerkiksi työntekijöitä kohdellaan huonosti, palkka on liian pieni tai se, että ihmiset joutuvat kohtaamaan syrjintää ja rasismia. Ulkomaista työvoimaa käytettäessä myös heidän kotoutumiseen tulisi kiinnittää huomiota. Erilaiset kurssit tai koulutukset voisivat helpottaa toimimista Suomessa.

Koulutus on mielestäni yksi tärkeimmistä kotoutumisen muodoista. Koulutuksen kautta maahanmuuttajat voivat oppia suomen kielen, työkuulttuurin ja tavat, joilla suomalaisessa yhteiskunnassa toimitaan. Varsinkin pakolaisina tulille tulisi tarjota mahdollisuus koulutukseen, koska he ovat tulleet pakosta Suomeen. Maahanmuuttajien työttömyysprosentti kertoo mielestäni siitä että kotouttamista tulisi kehittää. Useat maahanmuuttajat voivat jäädä ilman kunnollista koulutusta, mikä voi aiheuttaa syrjäytymistä sekä jäämistä yhteiskunnan ulkopuolelle. Tässä olisi kunnilla sekä itse maahanmuuttajilla olisi kehittämistä.

7.3 Osallistavien menetelmien tavoitteiden toteutuminen

Tekniikka-ryhmän koko oli mielestäni ihanteellinen, koska vastasin menetelmistä ja niiden toteutumisista yksin. Ainoa huono puoli ryhmässä oli se, että ryhmässä ei ollut kuin kaksi tyttöä. Tällöin tyttöjen mielipiteet saattoivat hukkaa poikien mielipiteiden alle, tai tytöt eivät aina uskaltaneet täysin ilmaista omia mielipiteitään. Ryhmän henki oli erittäin hyvä ja ryhmä oli hyvin ahkera. Ryhmän oppilaat olivat huumorintajuisia, mikä auttoi paljon toiminnallisissa tuokioissa. Suomen kielen taito oli kohtalaisen hyvä. Jos oppilaille jäi jokin asia epäselväksi, kysyivät he välittömästi siitä minulta.

Kaiken kaikkiaan osallistavat tuokiot menivät hyvin. Opinnäytetyöprosessin alussa epäilin aiheitani. Menetelmät olivat oppilaille tuntemattomia ja minunkin oli vaikea saada ne sujumaan luontevasti. Kuitenkin menetelmien edetessä huomasin, kuinka toiminnalliset tuokiot paranivat kerta kerran jälkeen. Alussa olin jännittynyt eikä esiintymiseni ollut luontevaa. Vaikka oppilaat olivat avoimia sekä ottivat minut hyvin ryhmään mukaan, olin ryhmään tutustuessa jännittynyt ja epäileväinen itsestäni. Olen usein pohtinut syitä kyseiseen ongelmaan ja tulen siihen tulokseen, että kyseessä on kulttuuriero. Suurin osa ryhmän jäsenistä tuli yhteisöllisyyttä korostavista maista. Suomi taas on yksilöllisyyttä korostava maa, joten heille oli luontevampaa kuin minulle olla vieraan ihmisen kanssa.

Suomalainen kulttuuri on vieraiden ihmisten kohtaamisen kannalta erilainen kuin useissa muissa maissa. Kun tapaamme ventovieraan ihmisen, useasti tunnelma on kiusaantunut eikä keskustelua synny luontevasti. Tietenkin on poikkeuksia. Ryhmän edetessä tutustuin oppilaisiin hyvin ja menetelmien kokeilu alkoi sujua luontevammin. Oppilaat alkoivat luottamaan minuun ja minä heihin. He pystyivät avautumaan sekä puhumaan henkilökohtaisista asioista minulle.

Työharjoitteluni aikana kokeilin monia erilaisia osallistavia menetelmiä toiminnallisesti. Yritin pitää prosessin aikana mielessä kotoutumisen sekä suomen kielen tukemisen suunnitellessani toiminnallisia tuokioita. Otin myös oppilaat huomioon käymällä läpi heille tärkeitä aiheita. Joskus saattoi käydä niin, että suunnittelemani toiminnallisen tuokion harjoitteet vaihtuivat toisiin, koska oppilailla oli jotain muuta mielessä. Näin kävi, kun pidin oppilaille toista kertaa toiminnallisia harjoitteita. Pidin tutustumisharjoitusta ja olin siirtymässä uuteen toiminnalliseen

harjoitukseen jolloin yksi oppilaista alkoi tiedustella naisen ja miehen roolin eroista Suomessa. Minulla oli yksi asiaan liittyvä harjoitus, mikä sopi tilanteeseen erinomaisesti.

Osallistavia menetelmiä voi mielestäni hyödyntää kun toimitaan maahanmuuttajien kanssa. Menetelmät sopivat niin nuorille kuin vanhoillekin. On kuitenkin tärkeää selventää niiden tarkoitus ja mitä niillä tehdään. Itse huomasin tämän hieman liian myöhään. Esimerkiksi olin selittänyt oppilaille mitä menetelmillä tehdään ja mikä niiden tarkoitus on, ja sain sellaisen käsityksen että he ymmärtävät mitä heille kerroin. Kuitenkin kun olimme harjoitteiden puolessa välissä, muutama oppilas kysyi mitä me teemme. En ollut selventänyt menetelmien tarkoitusta tarpeeksi hyvin ja kielimuuri oli suurempi mitä olin ajatellut.

Omat henkilökohtaiset tavoitteeni opinnäytetyöni kannalta täyttyivät. Pääsin kokeilemaan osallistavia menetelmiä sekä työskentelemään nuorten maahanmuuttajien kanssa. Toiminnalliset harjoitukset ovat usein selkeämpiä kuin suora opetus tai puhe. Esimerkiksi erilaiset draamaharjoitukset voivat selkeyttää jonkin asian sanomaa. Osallistaville menetelmillä voidaan myös saada maahanmuuttajilta sellaista tietoa mitä ei muuten saataisi. Vaikeista aiheista keskusteleminen voi helpottaa käyttäessä osallistavia menetelmiä ja menetelmien avulla maahanmuuttajat voivat tutustua suomalaiseen kulttuuriin.

Maahanmuuttajilla voi olla tietynlainen kuva suomalaisesta kulttuurista ja tavoista. Osallistavilla menetelmillä siihen voidaan syventyä toiminnallisesti, esimerkiksi aikaisemmin mainitsemani draaman avulla. Harjoitus, jossa keskustelimme naisten ja miesten askareiden eroista, pystyin selventämään oppilaille toiminnallisesti tasa-arvoon liittyviä asioita. Maahanmuuttajille, varsinkin miehille, tasa-arvo voi olla vaikea ymmärtää eri kulttuurin tai uskonnon vuoksi. Osallistavien menetelmien avulla aiheeseen voidaan tutustua toiminnallisesti sekä keskustella tuntemuksista joita se herätti.

7.4 Oppilaiden palaute

Halusin kerätä oppilailta palautteen osallistavien menetelmin. Keväällä 2010 olimme kaikki Valma:n opiskelijat (palveluryhmä, tekniikkaryhmä sekä SOTE-Valma) viettämässä toiminnallista koulupäivää Turun ruissalossa. Pelasimme erilaisia

pelejä, grillasimme ja nautimme hyvästä seurasta. Koska oli lukuvuoden viimeisiä koulupäiviä, halusin kerätä tekniikkaryhmältä palautetta osallistavista menetelmistä ja toiminnallisista tuokioista sekä kevään annista kokonaisuudessaan. Minulla on mukana järjestelmäkamera ja pyysin oppilaita kirjoittamaan tai piirtämään paperille sen asian mikä heille tuli ensimmäisenä mieleen menetelmistä ja toiminnallisista tuokioista. Kun he olivat kirjoittaneet tai piirtäneet, pyysin heitä näyttämään paperia kameraan päin sekä tekemään ilmeen, joka kuvaisi tunnetta minkä he piirsivät tai kirjoittivat paperille. Syyt kyseiseen palautteenkeruutapaan olivat seuraavat. Halusin, että oppilaat osallistuvat ja tiesin että he pitävät siitä kun heitä kuvataan. Samalla sain myös varmuuskopiot palautelapuista.

Palautteenanto ei sujunut kuitenkaan täysin suunnitelmien mukaan. Oppilaat näyttivät kylläkin hienoja ilmeitä, mutta kukaan ei ollut piirtänyt kuvaa vaan kaikki olivat kirjoittaneet paperille. Palautesanat, joita oppilaat kirjoittivat: *Kiinnostava, hauska, kiva, hyvä, hyvää, mukavaa, mahtavaa ja iloinen.*

Kuten voi huomata, palaute jäi hyvin suppeaksi. Mielestäni idea oli hyvä ja toimiva, mutta kyseisessä tapauksessa se ei toiminut. Palautteen suppeuteen on mielestäni kaksi syytä. En selittänyt tarpeeksi hyvin, mistä on kyse eivätkä oppilaat ymmärtäneet mistä on kyse. Olin kuitenkin keskustellut oppilaiden kanssa aiemmin yhteisistä tuokioistamme. He olivat sitä mieltä että tuokiot olivat kivoja ja toiminnallisten tehtävien teko oli mukavaa ja uutta. Oppilaiden mielestä mukavinta menetelmissä oli se että se poikkesi normaalista koulunkäynnistä. Vaikka käsittelimme vaikeita tai epämiellyttäviä aiheita, oppilaat osallistuivat erittäin hyvin. He olivat kiinnostuneita ja halusivat tuoda oman mielipiteensä julki.

7.5 Kehitysehdotuksia

Kokemusteni perusteella osallistavat menetelmät sopivat mielestäni hyvin maahanmuuttajatyöhön. Niitä voi hyödyntää opiskelussa, kotouttamisessa sekä arkielämässä. Käyttämäni aika oppilaiden kanssa oli mielestäni kuitenkin liian lyhyt. Voisin kuvitella kokeilevani esimerkiksi Valma:n oppilaiden kanssa osallistavia menetelmiä kokonaisen lukuvuoden. Tällöin voisi aloittaa uuden ryhmän kanssa ryhmäytymisestä ja edetä siitä eteenpäin. Lukuvuoden aikana voitaisiin tehdä jokin suurempi projekti oppilaiden kanssa käyttämällä osallistavia menetelmiä. Erilaisiin

teemoihin voitaisiin tutustua käyttämällä erilaisia osallistavia ja toiminnallisia menetelmiä.

Näkisin sosionomin (Amk) tämän tyyppisen ryhmän ohjaajana. Ryhmässä voitaisiin käsitellä koulumaailmaan, vapaa-aikaan, perhe-elämään ja kotiin liittyviä asioita. Asioita voitaisiin käsitellä yhdessä toiminnallisesti. Maahanmuuttajaopiskelijoiden voisi olla helpompi keskustella asioista ohjaajan kuin opettajan kanssa.

Osallistavia menetelmiä voitaisiin käyttää myös opetuksen tukena. Opiskeltaessa esimerkiksi Suomen kulttuuria, osallittavilla menetelmillä voitaisiin paneutua erilaisiin rooleihin ja stereotypioihin joita Suomessa esiintyy. Opinnäytetyöni raapaisi mielestäni sitä pintaa jota pitäisi kaivaa syvemmälle. Aihetta voitaisiin jatkaa niin että ryhmän kanssa toimittaisiin pidemmän aikaa, jotta tulokset nähtäisiin pidemmällä aikavälillä.

LÄHTEET

- Bottas, O. 2009. Kulttuurit tutuiksi. Opetushallitus. Keuruu: Otava
- Cantell, M. 2000. Monikulttuurinen nuorisotyö. Jyväskylä: Gummerrus
- Freire, P. 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Kuorti, J. Jyväskylä: Gummerrus
- Enoranta, T. 2007. Tue turvapaikanhakijan toimintaa. Hyvät käytännöt. Tampere: Kansalais- ja työväenopistojen liitto KTOL
- Hofstede, G. 1993. Kulttuurit ja organisaatiot: Mielen ohjelmointi. Liljamo, R. Helsinki. WSOY
- Holm, S & Laukkanen, M-E. 2007. Fredi. Pojat, tasa-arvo ja ihmisoikeudet. Opetusmateriaali. Helsinki: Aksidenssi
- Hyppönen, M & Linnossuo, O. 2006. Intohimosalaatti. Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. Helsinki: LK-kirjat
- Hyppönen, M & Linnossuo, O. 2002. Zip, Zap ja Poing. Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. Helsinki: LK-kirjat
- Laitinen, H. 1995. Yhteisön ääni. Osallistavien menetelmien opas. Helsinki: Kehitysyhteistyön palvelukeskus
- Linnossuo, O. 1997. Hyvä, Paha ja Hauska. Tehtäviä ja ryhmäharjoituksia lasten ja nuorten kanssa. Helsinki: LK-kirjat
- Perhoniemi, R & Jaasinkaja-Lahti. 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla 1997–2004. Tutkimuksia 2006:2 Helsinki: Tietokeskus
- Puusaari, H. 1994. Suomeen kotoituminen: maahanmuuttajan opas. Helsinki: Ulkomaalaisten kriisikeskus, Suomen mielenterveysseura
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi
- Villka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi
- Elektroniset lähteet:
- FINLEX 2010. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Viitattu 18.5.2010 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2006: Työhallinto. Viitattu 30.9.2010 http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/10_muut/mamu_ohjelma19102006.pdf
- Innostaja 2010. Osallistu. Viitattu 10.5.2010 http://www.innostaja.net/sivu.php?artikkeli_id=23
- Kansan Sivistys Liitto: KSL Ry 2010. Osallistavat menetelmät. Tuki- ja virikeaineisto. Viitattu 27.10.2010. <http://www.ksl.fi/images/osallistavatmenetelmat.pdf>
- Maahanmuuttovirasto 2010. Viitattu 13.5.2010 <http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=2761#11>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010. Nuorten osallistava koulutus. Viitattu 20.5.2010 http://www3.mll.fi/pdf/Nuorten_osallistava_koulutus.pdf
- Monitori 2010. Nuoria maahanmuuttajia mukaan keskusteluun ja toimintaan. Viitattu 25.7.2010 <http://www.monitori-lehti.fi/intermin/monitori/cms.nsf/headlines/66F9351515F70594C225774C0042AAFE>

Mosaiikki Ry 2010. Viitattu 10.5.2010

Opetushallitus 2008. Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus. Viitattu 13.9.2010

http://www.oph.fi/download/110370_maahanmuuttajien_ammattilliseen_peruskoulutukseen_valmistava_koulutus.pdf

Sisäasiainministeriö 2010. Kotouttaminen. Viitattu 14.5.2010
<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/4B352409EF53530FC22575E1001F5DA2>

Suomen Punainen Risti 2010. Kotouttamiskaari. Viitattu 14.5.2010
<http://www.redcross.fi/apuajatukea/maahanmuuttajientuki/toiminta/kotoutuminen/>

Tilastokeskus 2010. Maahan-, maastamuutto- ja nettomaahanmuutto 1971–2009. Viitattu 11.5.2010
http://www.stat.fi/til/muutl/2009/muutl_2009_2010-04-22_kuv_001_fi.html

Turun ammatti instituutti 2010. Nuorten maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus. Viitattu 20.5.2010
<http://www.turkuai.fi/public/default.aspx?nodeid=10281&culture=fi-FI&contentlan=1>

Turun kaupunki 2010. Kotoutumispalvelut. Viitattu 20.9.2010
<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=7045&culture=fi-FI&contentlan=1>

Turun kaupunki 2010. Maahanmuuttajat & koulutus. Viitattu 14.5.2010.
<http://www05.turku.fi/resurssirengas/resurssirengas.html>

Turun kaupunki 2010. Turun kaupungin kotouttamisohjelman kehittämistoimenpiteet vuosille 2007–2011. Viitattu 14.5.2010. <http://www05.turku.fi/ah/kh/2007/0108001x/1557619.htm>

Turun kaupunki 2010. Sondip – Varsinais-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liitto ry. Viitattu 22.9.2010 <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentid=28333&nodeid=4897>

Työministeriö 2010. Maahanmuuttoasia 2006. Viitattu 18.5.2010
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/toimintasu.pdf

Työ – ja elinkeinoministeriö artikkeli 2010. Työvoimatoimistot ovat avainasemassa maahanmuuttajien työllistämisessä. Viitattu 12.10.2010 http://www.tem.fi/index.phtml?96107_m=90281&s=3407

UNHCR 2010a. Refugees. Viitattu 13.5.2010 <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c125.html>

UNHCR 2010b. Asylum and migration. Viitattu 13.5.2010
<http://www.unhcr.org/pages/4a1d406060.html>

Vaskooli-projekti 2010. Maahanmuuttajanuorten Vaskooli. viitattu 8.5.2010
<http://www.vaskooli.fi/maahanmuuttajat/>

Osallistava tuokio 23.4.2010 suunnitelma

Pidän toisen tuokioni Valman tekniikkaryhmälle perjantaina 23.4.2010. Tarkoituksena on harjoitella ryhmäytymistä sekä tutustua ryhmään. Ryhmän jäsenet tuntevat toisensa entuudestaan, mutta minä en ryhmää. Olen pitänyt yhden lyhyen tutustumisen 14.4.2010.

Aloitan tuokion tiedustelemallaan heidän nimet, iän, mistä on kotoisin, kauan on asunut suomessa ja asumismuodon. Tässä hyödynnän Merja Hyppösen ja Outi Linnossuon harjoitusta Tutustutaan piirtämällä kirjasta Intohimosalaatti. Harjoituksen tavoitteena on tutustuminen ja sovellan hieman harjoitusta. Käytännössä harjoitus menee näin.

Ohjeet:

”Jokainen etsii itselleen parin tai ohjaaja määrittelee parit. Jokaiselle jaetaan kaksi paperia ja yksi kynä. Toinen pareista katsoo toista suoraan silmiin ja piirtää samalla paperille toisen kasvokuvaa. Katsetta ei saa siirtää paperille, eikä kynää saa nostaa paperista kesken piirtämisen. Toinen pareista tekee samoin. Aikaa kuvan tekemiseen on kolme minuuttia. Kuvien tekemisen jälkeen keskustellaan kuvista hetki, kirjoitetaan kuvaan nimi, ikä, mistä on kotoisin, kauan on asunut suomessa sekä asumismuoto.”

Toinen harjoitus on myös samasta kirjasta.

Ohjeet:

”Ryhmä istuu piirissä siten, että kaikki näkevät toisensa. Ohjaaja pyytää ryhmäläisiä vuorotellen kertomaan, mistä tykkää tai mistä ei tykkää, mitä rakastaa tai mitä inhoaa tms. Kunkin mielipiteenilmaisun jälkeen muut ryhmäläiset nostavat kätensä ylös, mikäli jakavat sanojan kokemuksen.”

Riippuen aikataulusta jatkan harjoituksia Fredi-kirjan pohjalta.

Osallistavan tuokion raportti 23.4.2010

Aloitin tuokion suunnitelman mukaan Tutustutaan piirtämällä-harjoituksen avulla. Harjoitus meni hyvin, vaikka ryhmässä ei ollut kaikki paikalla. Ryhmä piirsi toisistaan kuvia ja mielestäni he nauttivat harjoituksesta, koska se oli hieman erilainen kuin mihin olivat tottuneet ja kyselivät paljon harjoituksesta. Piirroksista tuli hienoja ja ryhmäläiset lisäsivät paperiin nimen, iän, kuinka kauan on suomessa asunut sekä asumismuodon. Sain melkein kaikista ryhmäläisistä tietoa.

Harjoituksen jälkeen luokan pöydät seinustalle ja teimme hieman tilaa. Laitoimme tuolit ympyrän muotoiseen muotoon ja aloitimme seuraavan harjoituksen. Harjoituksessa oli tarkoituksena kertoa kolme asiaa mistä pitää ja kolme asiaa mistä ei pidä. Kaikki kertoivat itsestään jotain ja mielestäni harjoitus meni hyvin.

Seuraava harjoitus oli Fredi-kirjasta (harjoitus 2) Miesten ja naisten työt, sivu 11. Olin suunnittelut pitäväni harjoituksen vasta myöhemmin, mutta asia tuli puheeksi, joten päätin pitää sen heti. Harjoitus herätti hieman ajatuksia ja erimielisyyksiä, mutta hyvällä tavalla. Huomasin kuinka hyvin ryhmäläiset tuntevat suomalaista kulttuuria. Harjoitus meni hyvin.

Viimeisenä pidin ryhmälle aivoriihen. Ryhmälle menetelmä ei ollut tuttu, mutta kerroin heille idean. Syy aivoriihiin oli selvittää hieman mitä yhteistä toiminnallista teemme toukokuun lopussa. Saimme koottua hieman ideoita (vähemmän mitä odotin) ja kaikki oli mielestäni hyvin toiminnallisia. Avasin heille myös aivoriihin ideaa ja sitä että kaikki ideat kirjoitetaan ylös. Yksi ryhmäläisistä ehdotti, ettemme pyyhkisi taulua, vaan he saisivat lisätä ideoita sitä mukaan kun niitä tulee mieleen. Pidin ideaa erittäin hyvänä.

Lista ideoista:

Jalkapallo

Retki

Tappelu

Purjehdus

Aboa Ventus

Jatkuu

Koripallo

Kävely

Puun istutus (kurssilaisten oma puu)

Kalastaminen

Grillaus

Kasvitieteellinen puutarha

Elokuva

Valokuvaus

Saaristoristeily

Ensimmäinen kunnon toiminnallinen/osallistava tuokioni meni mielestäni hyvin. Minun täytyy vain hieman kehittää suunnitelmallisuutta sekä valmistautua enemmän siihen ettei asiat aina mene niin kuin suunnittelee. Minun pitää myös saada jonkinlaista palautetta ryhmältä, jotta voin kehittää toimintaani

Toiminnallinen päivä Kupittaaan puistossa

Kupittaaan puisto

Etsi kuvissa esiintyvät asiat Kupittaaan puistosta ja vastaa kuvista esitettyihin kysymyksiin. Voit kysyä apua myös kohteliaasti muilta puiston käyttäjiltä.

1.

a) Mikä tämä patsaassa esiintyvä eläin on?

_____

b) Mikä nimi on kaiverrettu patsaan jalustaan?

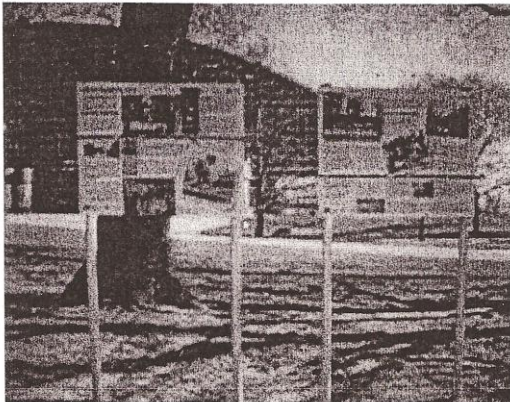
_____

c) Mikä vuosiluku löytyy jalustasta?

_____

2.

Etsi kuvan tauluista seuraavat tiedot

a) Kuka katoi ja milloin ensimmäiset suomalaiset Kupittaaan puistossa?

_____

b) Milloin käytiin nuijasodan taistelu?

_____

c) Milloin Kupittaaalla pidettiin Suomen ensimmäinen sirkusesitys?

_____

3.

a) Minkä tien kartta on kaiverrettu viereiseen kiveen?

_____

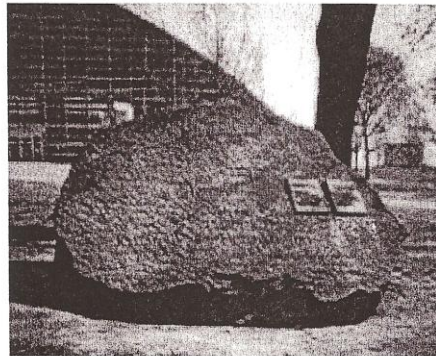
b) Minkä paikkakuntien läpi tie menee?

_____

c) Mitä nimiä lähteelle on kiven laatassa?

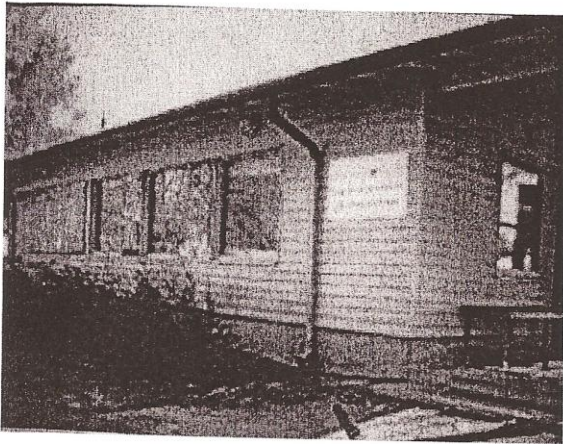
_____

_____

Jatkuu

4.

a) Mikä tämän talon nimi on?

_____

b) mitä palveluja tässä talossa on?

_____

c) Mikä pienille lapsille tarkoitettu puisto sijaitsee vieressä?

_____

5. a) Vieressä olevan patsaan lintu on lokki. Montako muuta lintupatsasta on samalla alueella?

_____

b) Patsaiden vieressä on aidattu alue. Mitä siellä on kesällä?

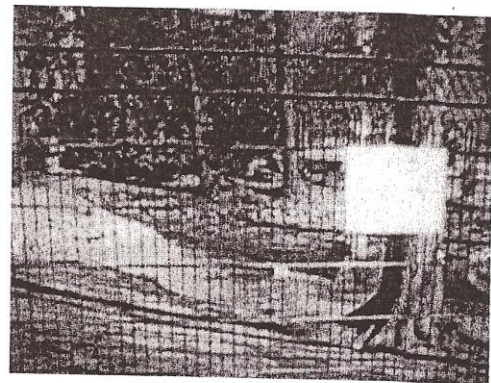
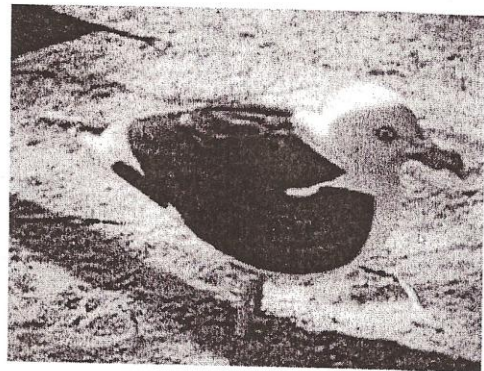
_____

c) Mitä aidassa olevissa papereissa lukee? Miksi?

_____

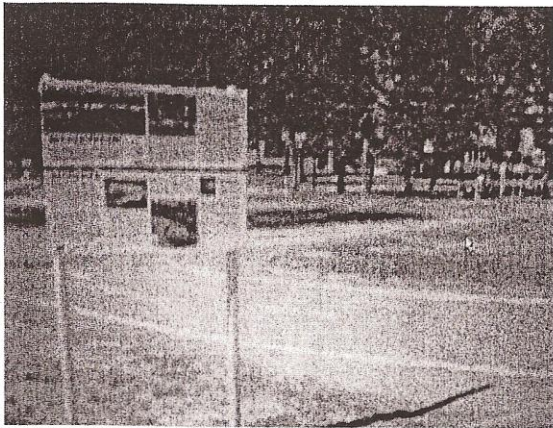
d) Mitä on aitauksen keskellä olevan talon savupiipun päällä?

_____

Jatkuu

6.

Lue vieressä olevasta taulusta
a) Milloin Kupittaalla pidettiin Suomen ensimmäiset jalkapalloharjoitukset?

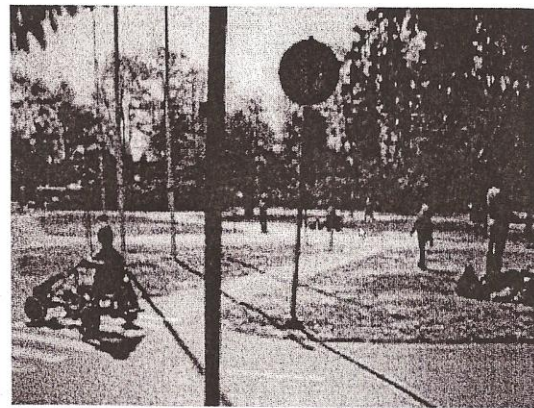
b) Milloin Kupittaaan maauimala avattiin?

c) Milloin Veritas Stadion valmistui?

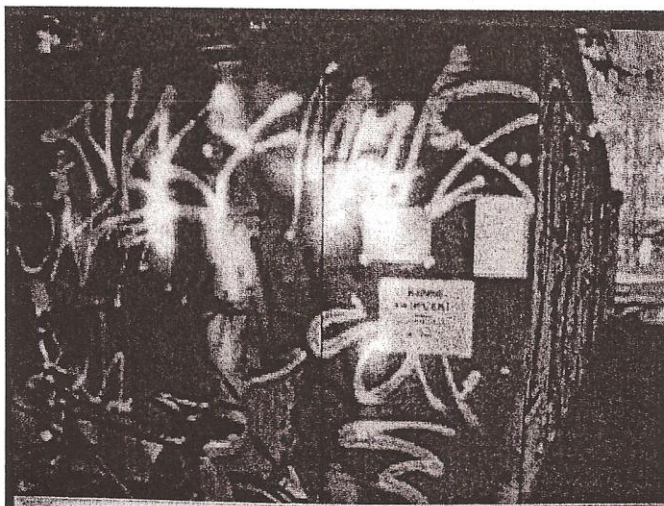
7. a) Mikä tämän lapsille tarkoitettu alue on nimeltään?

b) Milloin se on auki, jos haluaa viedä oman lapsen puistoon?

c) Paljonko ajelu puistossa maksaa?

HUOMAA: viimeisen tehtävän (7) vastauksia kannattaa etsiä vieressä olevan parakin seinältä (kuva alla)

Omat valintani-harjoitus

Valintani tänään olisi

1. Jos olisin väri, haluaisin olla Siniinen

koska ulkona on huono sää

2. Jos olisin vuodenaika, haluaisin olla kesä

koska silloin on lämpeä

3. Jos olisin viikonpäivä, haluaisin olla perjantai

koska 2 päivää vapaata

4. Jos olisin tietty ajankohta päivästä, haluaisin olla illta

koska silloin on koulun

5. Jos olisin soitin, haluaisin olla kitara

koska pidän kitaraista

6. Jos olisin vaatekappale, haluaisin olla hansut

koska _____

7. Jos olisin kukkanen, haluaisin olla munsa kukka

koska en tiedä enemmän

8. Jos olisin kuukausi, haluaisin olla syyskuu

koska silloin on syntymä

Jatkuu

9. Jos olisin hedelmä, haluaisin olla omena
 koska se on hyvä hedelmä
10. Jos olisin numero, haluaisin olla 7
 koska koska mun futis paita on 7
11. Jos olisin valtio, haluaisin olla Englanti
 koska olen kauan halunnut mennä sinne
12. Jos olisin jälkiruoka, haluaisin olla jäätelö
 koska pidän siitä
13. Jos olisin tunne, haluaisin olla ilainen
 koska en ole vihainen kauan
14. Jos olisin puu, haluaisin olla vahtera
 koska sillä on kauniit lehdet
15. Jos olisin kenkä, haluaisin olla lumpi
 koska pidän juoksevista
16. Jos olisin eläin, haluaisin olla kissa
 koska sempi eläin
17. Jos olisin lintu, haluaisin olla _____
 koska _____

Jatkuu

Oma kuvani-harjoitus

Oma kuvani

Täydennä seuraavat lauseet itsestäsi,

1. Olen senlaatuinen ihminen, joka harrastaa
Jalkapalloa.
2. Olen onnellisin, kun kesä alkaa.
3. Haluaisin työskennellä classikin
firmassa ammatikseni.
4. Pidän ihmisistä, jotka ovat ystävällisiä
5. Ystävät voivat luottaa minuun seuraavissa asioissa:
  - minä Aina Ruhun Tatta.
  - minä en ole petturi.
  - minä olen rehellinen.
6. Asia, jonka osaan hyvin, käytäydys hyvin
7. Kymmenen vuoden kuluttua muuttasin
maasta kuuhaan
8. Mieluisin harrastukseni on Jalkapalloa.

Jatkuu

9. Haaveilen mielelläni jos pääsen

REALMADRIDi

10. Olen ylpeä itsestäni, kun _____

Kunjoitan vanhojen ihmisten

11. Ihminen, jota suuresti ihailen on _____

Isäni

12. Jos saisin paljon rahaa tekisin mutta jos

joku tarvitse.

13. Yksi seikka, josta itsessäni pidän _____

Sosiaalimista

14. Jos saisin toteuttaa yhden toiveen, toivoisin _____

Afganistan ei olis sota.

15. Yksi vahvimista puolistani on _____

Yksi vahvimista puolistani on jalkapalloa.

16. Kolme tärkeää päätöstä, jotka olen tehnyt elämässäsi, ovat

• olen tutunut paljon ihmisiä.

• olen puhunut suomen.

• olen tehnyt koukka.

Ystävyyspuu-harjoitus

